

แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายภาคประชาชน
ในการดูแลความมั่นคง จากการดำเนินงานของ
เครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

โดย

พลตรี วรพล วรพันธ์
ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 42

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 - 2561

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแล
ความมั่นคง จากการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี วรพล วรพันธ์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 60

แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงจากการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานและพฤติกรรมความร่วมมือและเพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรคที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง และเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีจากการการศึกษา พบว่า ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้ง โครงการเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบหรือเหตุร้ายต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ยังถูกตรวจสอบและระงับเหตุได้ทันอีกหลายครั้ง เพราะสมาชิกเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงได้รายงานว่า สังเกตพบวัตถุ บุคคล และยานพาหนะต้องสงสัย จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ จนสามารถป้องกันไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบและเหตุการณ์อื่นๆ ที่จะส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อีกด้วย ข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1. ภาครัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน และประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ จึงจะก่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2. แต่งตั้งแกนนำเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง เช่น แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกลุ่มธุรกิจโรงแรม กลุ่มธุรกิจสถานบันเทิง กลุ่มห้างสรรพสินค้าหรือกลุ่มที่ประกอบอาชีพเข้ารับจ้างสาธารณะอาจแบ่งตามพื้นที่ส่วนต่างๆ ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น 3. การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงไปยังพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกส่วนและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับภาครัฐให้กับประชาชนอีกด้วย

ABSTRACT

Title Guidelines for effectiveness development of people networks for overseeing security via the 245 MHz CB radio (red CB radio) surveillance networks in Hat Yai District, Songkhla Province

Field Military

Name Major General Worapol Worapan **Course** NDC **Class** 60

The objectives of this study on guidelines for effectiveness development of people networks for overseeing security via the 245 MHz CB radio (red CB radio) surveillance networks in Hat Yai District, Songkhla Province were to explore operational guidelines, participation behaviors, problems or obstacles, and recommendations from people networks in Hat Yai District, Songkhla Province. The data for this qualitative research were collected through interviews with people involved in the 245 MHz CB radio (red CB radio) surveillance networks, and from related documents, concepts and theories. The study found that from the beginning of the 245 MHz CB radio (red CB radio) surveillance networks project in Hat Yai District, Songkhla Province, many unrest situations and bad incidents were inspected and prevented in time because members of the surveillance networks reported that they noticed or found suspected objects, individuals, and vehicle. As a result, safety and security in property of people and tourists in the area of Hat Yai District, Songkhla Province could be maintained. Recommendations are as follows. 1. The government sector should participate in activities organized by the people sector in Hat Yai District, Songkhla Province to make people feel that the government sector is part of people and people are part of the government sector, and that will enhance the effectiveness of participation. 2. Core leaders should be appointed for the 245 MHz CB radio (red CB radio) surveillance networks such as core leaders of members who are in the hotel business group, entertainment business group, department store group, or public transportation group, etc. and they can also be further divided according to the locational zones in Hat Yai District, Songkhla Province to expand the network to cover more areas. 3. The 245 MHz CB radio (red CB radio) surveillance networks should be expanded to other districts and provinces to cover all parts and to promote participation of the government sector and the people sector.

คำนำ

การจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอดำรงวิทยุ จังหวัดสงขลา เป็นการวางเครือข่ายด้วยการจัดหาคนมาช่วยเฝ้าระวังพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดำเนินการฝึกอบรมวิธีการสังเกตวัตถุ บุคคล และยานพาหนะต้องสงสัย ที่อาจจะเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่อำเภอดำรงวิทยุ จังหวัดสงขลา โดยการรายงานผ่านวิทยุสื่อสารที่เรียกว่า “วิทยุเครื่องแดง” เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบและระงับเหตุได้ทัน สำหรับการศึกษานโยบายพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายภาคประชาชนนั้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินงานไปอย่างต่อเนื่องโดยการศึกษาการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า โครงการมีข้อดี ข้อเด่น และอุปสรรคในการดำเนินงานขั้นตอนใดบ้าง เพื่อเสนอแนะแนวทางให้โครงการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อนำไปเป็นแนวทางดำเนินงานในอนาคตให้เกิดการพัฒนาโครงการเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พลตรี

(วรพล วรพันธ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564	6
แนวคิด ทฤษฎีการจงใจ	11
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร	16
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ	21
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	25
แนวคิดวงจรการบริหารงานเชิงคุณภาพ	32
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังวิฤตภัยเครื่องแดง	
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
กรอบแนวคิดของการวิจัย	42
สรุป	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
เครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือ	
ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน	44
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ	45
หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน	47
โครงสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิฑูรย์เครื่องแดง)	
ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	48
การประเมินโครงการเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง	
ภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน	50
การวิเคราะห์กลไกการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง	
ภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน	53
สรุป	56
บทที่ 4	
การสรุปวิเคราะห์	57
สรุป	59
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	60
สรุป	60
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	62
ประวัติย่อผู้วิจัย	64

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2-1 แสดงลำดับชั้นความต้องการของมาส โลว์	13
2-2 หลักการทำงานของวงจรเดมมิ่ง (The Deming Cycle)	35
2-3 กระบวนการของ PDCA	35
2-4 กรอบแนวคิดของการวิจัย	43
3-1 โครงสร้างการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชน (วิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	49
3-2 ขั้นตอนการประเมินการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อความมั่นคง	52

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลานานนับวันยิ่งเพิ่มความรุนแรงและขยายพื้นที่มากขึ้น อันนำมาซึ่งความสูญเสีย ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเดิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ คือ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี และขยายวงกว้างเข้ามาในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอสะบ้าย้อย เทพา จะนะ และอำเภอนาทวี จนขยายเข้ามาในพื้นที่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในที่สุดเมื่อคืนวันเสาร์ที่ 16 กันยายน 2549 ได้เกิดเหตุระเบิดหลายจุดในย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่ ชั่วครู่สถานการณ์การท่องเที่ยวหาดใหญ่ให้กลับซบเซาลงไปอีก หลังจากที่เกิดเหตุระเบิดที่หาดใหญ่ ถดถอยลงอย่างรุนแรงหลังเกิดเหตุการณ์ระเบิด 3 จุดพร้อมกันที่อำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ที่เดินทางมาเที่ยว ทำธุรกิจ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลาหรือภาคใต้ตอนล่างนั่นเอง

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว เป็นแหล่งจับจ่ายสินค้าราคาถูกจากต่างประเทศนานาชนิด (อาทิ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องสำอาง เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารและผลไม้ สมุนไพรจีน และอาหารเสริม เป็นต้น) และแหล่งรวมสถานบันเทิงยามราตรี ทำให้สามารถดึงดูดบรรดานักเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ และนักท่องเที่ยวคนไทยจากภูมิภาคต่างๆ เข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคใต้ตอนล่างของไทย และสามารถเลื่อนอันดับขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมอันดับ 2 ในภาคใต้ รองจากภูเก็ตได้ ในปี 2548 และในช่วงหลายปี 2548 หาดใหญ่ต้องเผชิญกับปัจจัยลบหลายประการที่ส่งผลบั่นทอนบรรยากาศการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นตามลำดับ โดยล่าสุดได้ขยายพื้นที่ครอบคลุมมายังอำเภอหาดใหญ่ อีกทั้งปัญหาน้ำท่วมรุนแรงในพื้นที่

ภาคใต้ตอนล่างรวมทั้งภาคใหญ่ แต่ด้วยจุดแข็งของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดขายแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี รวมทั้งการใช้แผนการตลาดเชิงรุก และการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคนไทยในภาคอื่นๆ และนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดท่องเที่ยวหลักจากประเทศเพื่อนบ้านสำคัญของไทยให้มั่นใจในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเดินทางเข้ามาในพื้นที่ภาคใหญ่

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2549 เวลาประมาณ 21.00 น. ได้เกิดเหตุระเบิดหลายจุดในย่านถนนเสน่หานุสรณ์ ตัดถนนธรรมานุญูวิถี ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1-2-3 ใจกลางเมืองภาคใหญ่ ความรุนแรงของระเบิดทำให้มีผู้เสียชีวิตทันที 2 ราย และเสียชีวิตเพิ่มที่โรงพยาบาลอีก 2 ราย นอกจากนี้ยังมีผู้บาดเจ็บจำนวนมาก สร้างความหวาดกลัวให้กับบรรดานักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากที่ออกมาเดินซื้อของตามย่านถนนต่างๆ บ้างก็เข้าไปใช้บริการตามสถานบริการต่างๆ อาทิ ผับ บาร์ เบียร์ คาราโอเกะ และร้านข้าวต้ม เป็นต้น หลังจากเกิดระเบิดรุนแรงหลายจุดดังกล่าว บรรยากาศการค้าขาย และการท่องเที่ยวในเมืองภาคใหญ่ซบเซาเงียบเหงาลงทันที จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวภาคใหญ่จำนวนมากในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยประมาณร้อยละ 70 เป็นนักท่องเที่ยวคนไทยที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 30 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวมาเลเซีย รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวสิงคโปร์ นักท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งพักอยู่ตามโรงแรมต่างๆ ในอำเภอภาคใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ของจำนวนห้องพักทั้งหมดที่มีอยู่เกือบ 1 หมื่นห้องของโรงแรมจำนวน 113 แห่งในช่วงก่อนเกิดเหตุระเบิดต่างทยอยเดินทางกลับในวันรุ่งขึ้น หลังคืนเกิดเหตุระเบิด ส่วนห้องพักโรงแรมในภาคใหญ่ที่มีนักท่องเที่ยวจองไว้ล่วงหน้าถูกยกเลิกเกือบทั้งหมด เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างยังไม่มั่นใจด้านความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวภาคใหญ่ในช่วงดังกล่าว และอีกเหตุการณ์ที่สำคัญ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2551 จำนวนทั้งหมด 7 จุดในจังหวัดสงขลา โดยเกิดเหตุขึ้น 2 จุดในอำเภอภาคใหญ่ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องมีการเยียวยาและป้องกันรักษา มิให้มีการก่อเหตุขึ้นอีก จนพบว่าเพียงเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นมีกำลังไม่เพียงพอในการป้องกันเหตุ จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางเครือข่ายด้วยการจัดหาคนเข้ามาช่วยเฝ้าระวังพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยการคัดสรรคนในพื้นที่เพ่งเล็งและล่อแหลม ซึ่งต้องใช้จิตอาสาที่ยินดีและให้ความร่วมมือ โดยสมัครใจมาร่วมสอดส่องดูแลพื้นที่อำเภอภาคใหญ่ ทั้งใน

ส่วนยานพาหนะและวัตถุต้องสงสัย รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมผู้ต้องสงสัยที่จะเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่

พลโท พิเชษฐ์ วิสัยจร แม่ทัพภาคที่ 4 / ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ในขณะนั้น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดโครงการเฝ้าระวังภัย โดยใช้วิทยุสื่อสารเครื่องแดงเป็นช่องทางการแจ้งเหตุ พร้อมทั้งผลักดันจนเกิดเป็นรูปธรรมขึ้น และได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จนประสบผลสำเร็จสามารถลดและป้องกันการเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ไปในทางที่ดียิ่งขึ้นสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ และประชาชนในพื้นที่ใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัญหา / อุปสรรคที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการดำเนินงานและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อนำผลการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพสูงสุด ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับกาดำเนินงานเครือข่าย

ภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในระดับผู้ควบคุมกำกับดูแล และระดับผู้ปฏิบัติ รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่ผ่านมา
2. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงาน และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. นำแนวทางไปจัดทำแผนการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด

คำจำกัดความ

ความต้องการของมาสโลว์	หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ที่ถูกผลักดันด้วยความต้องการจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs) ซึ่งมีความซับซ้อนมาก และความต้องการใดๆ ที่เกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการนั้นก็ยังคงอยู่ต่อไป จนกว่าจะได้มีการสนองต่อความต้องการนั้น
อาสาสมัคร	หมายถึง บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
การมีส่วนร่วมของประชาชน	หมายถึง การที่กลุ่มของประชาชนมีการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการ หรือตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม
วงจรการบริหารงานคุณภาพ	หมายถึง ระบบการบริหารที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน (Plan: P) การปฏิบัติตามแผน (Do: D) การตรวจสอบหรือประเมินผล (Check: C) การนำผลการประเมินย้อนหลังกลับไปปรับปรุงแก้ไข

การทำงาน และ (Action: A) ซึ่งการใช้วงจรคุณภาพ
ต้องดำเนินการอย่างมีวินัยให้ครบวงจรหมุนเวียน

เครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง หมายถึง กลุ่มเครือข่ายประชาชนที่มีส่วนร่วมในการดูแล
ความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย
ในพื้นที่ต่างๆ โดยใช้วิทยุสื่อสารเครื่องแดง
คลื่นความถี่ประชาชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง : จากสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังวิทย์เครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยอธิบายถึงลักษณะความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อดูแลความมั่นคงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา บทบาทของหน่วยงานเจ้าหน้าที่ จนถึงบทบาทของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรค แนวทางการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีเข้ามาช่วยเป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

1. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564
2. ทฤษฎีการจูงใจ
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. แนวคิดวงจรการบริหารงานคุณภาพ
7. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังวิทย์เครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวความคิดของการวิจัย

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (2558) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ 7 ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของ

ประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” โดยกำหนดความสำคัญเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ และส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรจะให้น้ำหนักก่อนนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ เป็นลำดับสำคัญในระดับต้น แต่ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน ทั้งเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นของประเทศ และการมีจุดยืนที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประเทศมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564 คือ

1. เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความสามัคคีในชาติเพื่อลดการเผชิญหน้า และการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ
4. เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง
5. เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง
6. เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคงความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์
7. เพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงคราม และวิกฤติการณ์ความมั่นคงอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ
8. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถผนึกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ

9. เพื่อส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

ทั้งนี้หากกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ การเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันฯ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อคูหมิ่นใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการปรากฏแนวคิดในเชิงปฏิรูปรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ ที่ขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม ประกอบกับความผูกพันเชื่อมโยงของประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสถาบันฯ ถูกลดทอนลง เนื่องจากขาดความเข้าใจ ความตระหนักรู้อย่างถูกต้องแท้จริงถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทย

2. ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา มีทิศทางที่นำสังคมไทยวิวัฒน์ไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรที่สำคัญ โดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมาการเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้สถานะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นและโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมมีแนวโน้มลดลงทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมไทย

3. ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความ

เชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยมีใจกลางของปัญหาคือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลายู ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรงทำให้เกิดบรรยากาศความกลัวไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศที่เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น

4. ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหารซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้น แต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางเป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชนในขณะเดียวกันประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

5. ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายสุขภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งการจับกุมกระทำได้ยากขึ้นเนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

6. ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การ

ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไข และการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้นควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลก เพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว

ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จในนโยบายความมั่นคงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตามภารกิจที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป ดังนี้

1. รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องในดำเนินภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายโดยเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์

2. กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในการกำหนดจุดประสานหรือผู้รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดทำแผนงาน โครงการดำเนินภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบาย มาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านความมั่นคง มีงบประมาณสนับสนุนการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยจัดระบบการบูรณาการการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี และแผนประจำปีของส่วนราชการ

3. ภาคประชาสังคมยอมรับและให้การสนับสนุน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่ปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงในชีวิตของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงรูปแบบใหม่ จึงจำเป็นต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเครือข่ายประชาคมความมั่นคงให้กว้างขวาง และต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นๆ ได้แก่ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด เป็นหุ้นส่วนเครือข่ายในการขยายผลกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดแนวทางในการปฏิบัติของเครือข่ายวิทย์เครื่องแดง ซึ่งมีการรวมกำลังและความร่วมมือจากภาคประชาชน ในการเฝ้าระวังรักษา ด้านความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในการแจ้งเหตุและเฝ้าระวังเหตุร้ายต่างๆ โดยคนที่

ถือเครื่องลูกข่ายมีทั้งพ่อค้าแม่ค้าซึ่งขายของอยู่ทั่วเมือง พวกเขาจะเข้าร่วมในฐานะอาสาสมัครภาคประชาชนกับกลุ่มที่ทางการจัดตั้งขึ้น รวมถึงสถานประกอบการต่างๆ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับบรรดาสถานประกอบการภาคเอกชน

แนวคิดทฤษฎีการจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจเป็นพลังงานอันสำคัญที่จะทำให้คนทำงานให้กับองค์การจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ องค์การมีความจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นคงในการทำงานให้แก่คนหรือสมาชิกในองค์การ มีความยืดหยุ่น มีการจูงใจเพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ประสบผลสำเร็จหรือประสบผลตามที่องค์การคาดหวัง ดังนั้น ถ้าผู้บริหารเพิ่มแรงจูงใจให้แก่สมาชิกหรือคนในองค์การก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานและความสำเร็จขององค์กรอีกด้วย ทั้งนี้ นิตินพ ภูตะโชติ (2556) ได้รวบรวมความหมายของการจูงใจ กระบวนการจูงใจ และทฤษฎีการจูงใจ จากนักวิชาการต่างประเทศไว้ดังนี้

1. ความหมายของการจูงใจ

David A. Decenzo (2002) ได้ให้ความหมายของการจูงใจเอาไว้ว่า “การจูงใจเป็นกำลังใจในการกระทำบางสิ่งบางอย่างของแต่ละบุคคลโดยมีเงื่อนไข ซึ่งการกระทำดังกล่าวสามารถตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของแต่ละบุคคล”

Harold Koontz (1998) การจูงใจ เป็นการผลักดันหรือขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะส่งผลต่อความพึงพอใจ ความต้องการ หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

Schermerhorn (2003) การจูงใจคือ พลังงานที่มีอยู่ในใจแต่ละบุคคล ซึ่งพลังงานนี้จะมีผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละคนให้บรรลุผลสำเร็จ

Michael A. (1990) การจูงใจเป็นการกระตุ้นให้บุคคลเกิดการกระทำและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการและแน่นอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย

จากความหมายที่นักวิชาการได้กล่าวเอาไว้ สามารถสรุปความหมายของการจูงใจได้ว่า การจูงใจเป็นพลังงานที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล และเป็นแรงผลักดันให้คนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ดังนั้นการจูงใจจึงเป็นเรื่องของการกระตุ้นทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมหรือเกิดการกระทำ เพื่อให้บรรลุถึงความต้องการ ความปรารถนา รางวัล หรือเป้าหมายตามที่บุคคลต้องการ

2. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process)

David A. Decenzo (2002) ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการจูงใจว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง (Unsatisfied Need) จึงทำให้เกิดความตึงเครียด (Tension) ซึ่งจะมีผลต่อการเกิดแรงขับในตัวบุคคล (Drive) แรงขับดังกล่าวจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม (Search Behavior) เพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองที่ต้องการ เมื่อความต้องการบรรลุเป้าหมาย (Goal Achievement) ก็จะเกิดความพึงพอใจ (Need Satisfaction) และในที่สุดก็ลดความตึงเครียดของบุคคลลงได้ (Reduction of Tension)

3. ทฤษฎีการจูงใจ (Theories of Motivation)

มีนักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งแต่ละทฤษฎีก็มีลักษณะของการจูงใจที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะต้องรู้จักเลือกและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในที่นี้ขออธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีการจูงใจลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy) ดังนี้

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy)

Abraham H. Maslow เป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง ได้อธิบายความต้องการของมนุษย์มีอยู่ 2 ชนิด คือ

1. ความต้องการที่มีอยู่ดั้งเดิม (Innate Needs or Unlearned Needs)

เป็นความต้องการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งแต่ละคนจะมีความต้องการนี้อยู่แล้ว เช่น ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศหายใจ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ความต้องการทางเพศ ฯลฯ

2. ความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned Needs)

ความต้องการดังกล่าวแต่ละคนจะมีความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม โอกาส ประสบการณ์ การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ ความต้องการมีงานทำที่มั่นคง ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการยอมรับจากสังคม ความต้องการให้คนเคารพยกย่องนับถือ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต

จากความต้องการ 2 ชนิดดังกล่าว Abraham H. Maslow ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมความต้องการของมนุษย์เอาไว้ ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และความต้องการก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะเกิดความต้องการใหม่ขึ้นมาอีก ซึ่งจะเป็นเช่นนี้เรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุดตลอดเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่

2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองเรียบร้อยแล้ว ความต้องการนั้น จะไม่ทำให้เกิดการจูงใจอีกต่อไป สิ่งที่ทำให้เกิดการจูงใจได้อีกก็คือ ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น การจูงใจที่จะได้ผล จะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง มิฉะนั้นจะใช้เป็นแรงจูงใจไม่ได้

3. ความต้องการของมนุษย์จะเกิดขึ้น โดยจะเรียงตามลำดับชั้น จากชั้นต่ำสุด เรียงลำดับไปเรื่อยๆ จนถึงระดับสูงสุด ซึ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ที่ Abraham H. Maslow ได้กำหนดไว้มี 5 ชั้นคือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs or Security Needs) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ความต้องการได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น (Esteem Needs) และความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) ซึ่งทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ แสดงให้เห็นในแผนภาพที่ 2 – 1

แผนภาพที่ 2 - 1 แสดงลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์

ที่มา : นิตินพ ภูตะโชติ (2556)

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy of Needs) สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)

เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เป็นการตอบสนองความต้องการทางร่างกายโดยตรง เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม อากาศหายใจ น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน ความสะดวกสบาย ฯลฯ ความต้องการทางด้านร่างกายนี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความต้องการด้านปัจจัยสี่ของมนุษย์ เพราะเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมนุษย์

2. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs or Security Needs)

เป็นความต้องการอยากจะได้รับ การปกป้องคุ้มครองอันเกิดจากปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความมั่นคงและปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินที่มีอยู่ ความต้องการในขั้นนี้ ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ความต้องการความมั่นคงในอาชีพการงาน ความปลอดภัยในทรัพย์สิน ความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ความมีเสถียรภาพในเรื่องต่างๆ มนุษย์จะเกิดความต้องการในขั้นนี้ก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองเรียบร้อยแล้ว

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัยแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการใหม่เกิดขึ้นคือ มีความต้องการทางสังคม ต้องการอยากจะมี ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อยากจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อยากจะมีเพื่อน อยากจะให้สังคมและเพื่อนยอมรับ ต้องการความรักความเข้าใจจากคนอื่น ต้องการอยากมีส่วนร่วมในสังคม อยากจะเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพ สมาคมและองค์กรต่างๆ ความต้องการทางสังคมจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องมิตรภาพ การมีส่วนร่วมในสังคม ความสัมพันธ์กับคนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

4. ความต้องการได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น (Esteem Needs)

เมื่อมนุษย์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม และสังคมก็ให้การยอมรับ ความต้องการขั้นต่อไปมนุษย์ต้องการอยากจะเป็นคนเด่นคนดังในสังคม และต้องการให้สังคมยกย่องในความเก่ง ความสามารถของคน เพราะจะทำให้รู้สึกได้ว่า ตนเองมีคุณค่ามีความภาคภูมิใจที่ได้รับการยกย่องและให้เกียรติจากสังคม

5. ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization Needs)

เป็นความต้องการขั้นสูงสุดหรือขั้นสุดท้าย ซึ่งความต้องการนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการขั้นที่ 1 ถึง 4 ได้รับการตอบสนองเรียบร้อยแล้ว ความต้องการขั้นสูงสุดนี้เป็นความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิตของแต่ละคนที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ซึ่งแต่ละคนจะต้องเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตเอาไว้แตกต่างกัน เช่น ต้องการอยากจะเป็นประธานกรรมการของบริษัทที่มีชื่อเสียง ต้องการอยากจะเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องการอยากจะเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียง ต้องการเป็นนักกีฬาทีมชาติ

ความต้องการทั้ง 5 ชั้นของทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ จะเป็นความต้องการเป็นไปตามลำดับจากขั้นที่ 1 ไปจนถึงขั้นสูงสุดคือ ขั้นที่ 5 ความต้องการต่างๆ จะไม่ข้ามขั้น ซึ่งความต้องการนี้จะใช้ในการจูงใจให้คนหรือสมาชิกขององค์กรทำงาน เมื่อสมาชิกได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เกิดแรงจูงใจได้อีก ดังนั้น ในการกระตุ้นเพื่อจูงใจให้คนหรือสมาชิกในองค์กรทำงาน ผู้บริหารจะต้องรู้ความต้องการของสมาชิกเสียก่อนว่ามีความต้องการในขั้นใด เพื่อจะเลือกสิ่งจูงใจให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ซึ่งจะสามารถใช้เป็นสิ่งจูงใจให้สมาชิกทำงานให้แก่องค์กรได้

กล่าวโดยสรุปคือ ความต้องการทางร่างกายของจิตอาสาหรืออาสาสมัครเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ความต้องการขั้นพื้นฐานหรือปัจจัย 4 คงไม่ใช่ความต้องการขั้นสูง หากแต่หมายถึงความต้องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ชุมชน ต้องการให้ทุกคนอยู่ดีกินดี มีความอบอุ่นหรือมีชีวิตอยู่ต่อไปนานๆ บางคนอาจต้องการเผชิญความท้าทายเพื่อทดสอบร่างกายและจิตใจของตน ซึ่งนั่นไม่ได้หมายความว่าสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังวิฤตเครื่องแดงอำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีต้องการทรัพย์สินเงินทองเพื่อมาตอบสนองความต้องการ เพราะเขาเหล่านั้นยังคงปฏิบัติหน้าที่อย่างสมัครใจไม่มีค่าตอบแทนใดๆ หากแต่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องคุ้มครองคนในพื้นที่ เพื่อให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข พวกเขาต้องการให้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นตนเอง ครอบครัว หรือแม้แต่ผู้คนที่มาจากต่างถิ่นที่อยู่ ที่เข้ามาอยู่อาศัยหรือท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งหากเปรียบเทียบความต้องการด้านความปลอดภัยของมาสโลว์นั้น ถือเป็นขั้นกว่าของความ ต้องการดังกล่าวเลยทีเดียว เพราะพวกเขาไม่ได้ต้องการความปลอดภัยแค่ต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนทุกคนในพื้นที่ด้วย เช่นเดียวกับจิตอาสาหรืออาสาสมัครตามสถานการณ์ต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกต้องการช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้รับความสุข ต้องการอำนวยความสะดวก แบ่งปันและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้เกิดความสงบสุข นี่คือนิสัยที่เหล่าจิตอาสาและอาสาสมัครทุกคนต่างต้องการที่จะได้รับเหนือกว่าค่าตอบแทนที่เป็นเงินทองหรือสิ่งของต่างๆ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใดหรือบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี 3 ประการ คือ ทำงานด้วยความสมัครใจไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์ และทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของมีมูลค่าแทนเงิน ซึ่งผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือ ความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติ

ลักษณะการทำงานของอาสาสมัคร มีดังนี้

1. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง “เต็มใจ” การทำงานอาสาสมัครไม่มีการบังคับขู่เข็ญให้ทำแต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาดีต่อคนอื่น อยากเห็นเขามีความสุข
2. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง “ตั้งใจ” คนเรานั้นเมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้ว จะทำงานด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำให้เกิดผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรือ งานลำบากใดๆ มีความเต็มใจในการทำงาน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถโดยมิต้องให้ใครมาบังคับ
3. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง “พอใจ” พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ผลงานที่ออกมานั้นก็เป็นความพอใจของคนทำงานที่ทำให้คนอื่นเขาเข้าใจ ทำให้เขามีความสุขความสำเร็จ ความสมหวังเกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข
4. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง “ดีใจ” ดีใจที่ได้ทำงานที่ตนนั้นมีความเต็มใจ ตั้งใจและพอใจ ที่ได้ทำงาน เมื่อทำงานแล้วก็เกิดความดีใจจากผลงานที่ได้ทำไว้ให้ปรากฏแก่สาธารณชนเป็นที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน
5. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง “ภาคภูมิใจ” ในงานที่ตนทำไม่ว่าจะเป็นงานใดๆ ที่ได้ทำลงไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ คนเราก็คงไม่มีใครน่าอะไรคิดตัวมา แต่เมื่อเกิดเป็นคนแล้วก็ทำแต่ความดี มีผลงานเมื่อกาลโลกใบนี้ไปแล้ว สิ่งที่เหลือ คือ ความภาคภูมิใจของตนเอง ครอบครัวและชุมชน

สมพร เทพสิทธิ์า (2546) ได้เสนอแนวคิดและทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัครในสังคมไทยต่อที่ประชุมสมัชชาสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ดิถสันติโมตรีทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2546 ไว้ดังนี้

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน โดยคุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี 3 ประการ คือ

1. ทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเพราะเป็นหน้าที่
2. เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์
3. ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน

ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือ ความสุข ความภูมิใจ ที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

อาสาสมัครในอุดมคติหรืออาสาสมัครที่พึงประสงค์ คืออาสาสมัครที่มีอุดมคติหรืออุดมการณ์ มีจิตและวิญญาณของอาสาสมัคร (Spirit of Volunteerism) และมีคุณธรรม

อาสาสมัครควรยึดถืออุดมคติของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรคฤบาลเจ้าพระบรมราชชนก ที่ว่า “ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ประโยชน์ส่วนตัวเป็นกิจที่สอง” กล่าวคือถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว

อาสาสมัครควรมีศรัทธาในการเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ตามกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “อาสาสมัครจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าศรัทธาในงานอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตนเอง ตนมีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัครมีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัคร”

บทบาทและความสำคัญของอาสาสมัคร อาสาสมัครมีบทบาทที่สำคัญในงานสังคมสงเคราะห์ การแก้ไขปัญหาสังคม และการพัฒนาสังคม เป็นกำลังสำคัญของรัฐบาลและองค์การเอกชนที่ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนประเภทต่างๆ เช่น ผู้เจ็บป่วยตามโรงพยาบาล ผู้ประสบสาธารณภัย ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และช่วยในการพัฒนาสังคม เช่น การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ

สมัชชาแห่งชาติได้กำหนดให้ ปี พ.ศ. 2544 เป็นปีอาสาสมัครสากล เพื่อเน้นถึงความสำคัญของงานอาสาสมัครและกระตุ้นให้ผู้คนในสังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจและองค์การเอกชนได้หาแนวทางที่จะส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องและสร้างความเข้มแข็งให้แก่งานอาสาสมัคร ทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และสาธารณชน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2543 เห็นชอบตามที่คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการแห่งชาติ เสนอให้ประเทศไทยจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสปีอาสาสมัครสากล และกำหนดให้ วันที่ 21 ตุลาคมของทุกปี อันตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เป็นวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติเป็น วันอาสาสมัครไทย ในโอกาสปีอาสาสมัครสากลและวันอาสาสมัครไทย รัฐบาลพร้อมด้วยหน่วยงานองค์การที่มีอาสาสมัครและบรรดาอาสาสมัครทั้งหลาย จึงได้ประกาศปฎิญญาอาสาสมัครไทย เพื่อแสดงเจตนารมณ์และพันธกิจที่จะส่งเสริมงานอาสาสมัครให้มีความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนส่งเสริมบทบาท การปฏิบัติการกิจของอาสาสมัครให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติยิ่งขึ้น

ปฎิญญาอาสาสมัครไทย

ข้อ 1 อาสาสมัครมีบทบาทในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคมทั้งในด้านการสังคมสงเคราะห์ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน การป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนาสังคมและการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ข้อ 2 อาสาสมัครที่พึงประสงค์ต้องมีจิตวิญญาณของอาสาสมัคร เป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม ประเทศชาติ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ทำงานด้วยความเสียสละ กระตือรือร้น เอื้ออาทร บริสุทธิ์ใจและมีศรัทธาที่จะทำงานอาสาสมัคร

ข้อ 3 อาสาสมัครสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญเพราะเป็นผู้สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริง

ข้อ 4 ภาครัฐและเอกชนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนงานอาสาสมัครอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยพัฒนาอาสาสมัครให้มีความรู้ความสามารถ อุดมการณ์และคุณธรรม

ข้อ 5 ภาครัฐและภาคเอกชน ต้องส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการงานอาสาสมัคร เพื่อให้งานอาสาสมัครมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อ 6 ภาครัฐต้องจัดให้มีกฎหมายหรือระเบียบรองรับสถานภาพของอาสาสมัครให้การคุ้มครอง และเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 7 ภาครัฐและภาคเอกชน ควรส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการเป็นอาสาสมัครให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป

ข้อ 8 ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ขององค์กรได้ปฏิบัติงานอาสาสมัครที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยไม่ถือเป็นวันลา

ข้อ 9 ภาครัฐต้องจัดตั้งคณะกรรมการ โดยมีผู้แทนของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครเป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครนโยบายการพัฒนา งานอาสาสมัคร

งานอาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคม และบุคคลที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครได้ เสียสละเวลาอันมีค่า ตลอดจนความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนนั้น ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ โดยเฉพาะในสังคมไทยยุคใหม่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้เป็นปัญหาทางสังคม การที่มีอาสาสมัครเข้ามาช่วยรัฐบาลบรรเทาปัญหาของบ้านเมืองนั้น นับว่าเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งและสอดคล้องกับทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

ฉัตรวรัญ องค์กรสังข์ (2550) กล่าวว่าเส้นแบ่งของผู้ที่เป็นอาสาสมัครและผู้ที่ทำงานให้บริการทางสังคม อาจจะมีเส้นแบ่งที่เบาบางมากหากจะใช้เพียงเงื่อนไขของการทำงานโดยปราศจากค่าตอบแทน หรือพอมีค่าตอบแทนบ้างแต่ให้ไปอย่างพอเพียง หรือผลที่ได้รับไม่อาจทดแทนกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไป การคิดในเชิงเศรษฐกิจหรือการแลกเปลี่ยนเชิงตัวเงินนี้อาจจะไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่มีแนวคิดของการทำงานอย่างอุทิศตัวเพื่อสังคม วิธีคิดของคนทำงานอาสาสมัครจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้ศึกษารวบรวมมาพอเป็นสังเขป ดังนี้

1. การยึดมั่นในอุดมการณ์ อุดมการณ์ของผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครคือ มีสำนึกถึงความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและสังคม ความปรารถนาอันเร้นลับภายในใจที่ต้องการเห็นสังคมมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม มีการเอารัดเอาเปรียบต่อกันน้อยที่สุด ซึ่งสังคมจะเป็นเช่นนั้นได้ก็จะต้องอาศัยกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและแพร่กระจายไปยังคนทุกชั้น ทุกกลุ่มทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีจิตวิญญาณของการเป็นอาสาสมัครคือ การเห็นความไม่ยุติธรรมหรือการเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือ การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สนับสนุน และส่งเสริมแนวคิดบริโภคนิยม

2. การยึดมั่นในหลักศาสนา อาสาสมัครที่ยึดมั่นในหลักศาสนา ยึดถือจารีตประเพณี โดยมุ่งทำความดีและอุทิศตนเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อลงมือทำงานแล้วไม่คิดว่าตนเองจะได้อะไรหรือจะเสียอะไร แต่มุ่งทำงานไปอย่างปราศจากเงื่อนไข การมุ่งบำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมนั้นจะต้องทำที่ตนเองก่อนเรียกว่าประโยชน์ตนคือ มีการประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย รักษาความสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติกิจการงานด้วยความเข้มแข็งหนักแน่นจนคิดเป็นนิสัย เมื่อทำประโยชน์ตนแล้วก็ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ยากจน

ขาดแคลน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พร้อมกับการทำประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สังคม เช่น ช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อาสาสมัครที่ทำงานด้วยหลักการของการยึดมั่นในหลักศาสนา และต้องการทำงานเพื่อละตัวตน หรือเข้าถึงการปล่อยวางทางวัตถุ สิ่งของ เงินทอง ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความสุขที่ลึกซึ้งกว่า อาสาสมัครเหล่านี้จะมุ่งอุทิศแรงกายและทรัพย์สิน เพื่อเป็นการบริจาคทาน คือ มีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น อาสาสมัครที่ได้ศึกษาและเข้าใจในในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา จะหาหลักธรรมประจำใจเพื่อเป็นเป้าหมาย หรือเครื่องมือในการเดินทางไปสู่บั้นปลายชีวิตและพยายามหาหนทางที่จะอุทิศตน ถวายทอดความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่เจ็บป่วยและยากไร้ด้อยโอกาสกว่าตน

3. ค่านิยมบางประการ การอุทิศตนเป็นอาสาสมัครอาจจะก่อกำเนิดมาจากค่านิยมบางประการที่มีอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดของคนๆ นั้น เป็นค่านิยมที่ได้รับการพัฒนามาจากการหล่อหลอมของครอบครัว จากสถาบันการศึกษา จากหลักธรรมคำสอนในศาสนา จากการเฝ้าสังเกตและตั้งคำถามกับความเป็นไปในสังคม หรือการได้อ่านประวัติชีวิตของนักพัฒนา หรือบุคคลที่เป็นแบบอย่างในใจ ค่านิยมดังกล่าวได้แก่

3.1 การเสียสละ ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครกล่าวว่า การจะเข้าถึงความเสียสละได้ จำต้องผ่านกระบวนการของการบังคับจิตใจให้ลด ละ เลิก วิธีความสุขส่วนตัว การบริจาคทรัพย์สิน เงินทอง เวลาและบางครั้งรวมถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่ออุทิศตนมาทำงานอาสาสมัคร

3.2 ความมั่นคงทางจิตใจ การอุทิศตน โดยยึดมั่นในอุดมการณ์นั้น จำต้องมี ความหนักแน่น อดทน และความมั่นคงอย่างสูงทางจิตใจ ถึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ โดยเฉพาะการทำงานที่เปลี่ยนเป้าหมายจากการรับเป็นตัวแทนเงินเป็นการบำรุงความเชื่อและความยึดถือในอุดมการณ์

3.3 ความสามารถในการรักษาสมดุล ผู้ที่ทำงานอาสาสมัครจำเป็นต้องสามารถรักษาสมดุลระหว่างความต้องการเชิงเศรษฐกิจที่สนองรับต่อความต้องการทางกาย และความต้องการที่จะบรรลุอุดมการณ์ซึ่งเป็นการต้องการภายใน

แรงผลักดันที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณอาสาสมัคร (Spirit of Voluntarism) เป็นหลักคิดประการสำคัญของผู้อุทิศตนเป็นอาสาสมัคร จิตวิญญาณอาสาสมัครคือ การมีจิตใจที่เสียสละ ทำงานด้วยความสมัครใจ เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินหรือวัตถุ เช่น การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ที่ไม่มีบำเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์

ส่วนตน และดำเนินชีวิตในรูปแบบที่แตกต่างไปจากกระแสหลัก คือกระแสเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่มุ่งเน้นเรื่องการสร้างรายได้เป็นหลัก จะมีแรงผลักดันภายในตนเองที่ทำให้เลือกใช้ชีวิตที่อุทิศตนทำงานให้โดยไม่มีผลตอบแทน หรือได้ผลตอบแทนน้อย และไม่อาจนับรวมเข้ากับมาตรฐานของการตีค่าแรงงานเป็นเงินได้ตามแบบของสังคมแรงงานที่กำหนดกันอยู่ แรงผลักดันของอาสาสมัครที่มีจิตใจเป็นอุทิศตนเช่นนี้ มีปัจจัยหลักของการมาเป็นอาสาสมัคร คือ

1. การหล่อหลอมหรือมีพื้นฐานมาจากครอบครัวจิตวิญญาณการอุทิศตนเพื่อผู้อื่น หรือเพื่อความสุขของส่วนรวมนั้น มาจากการหล่อหลอมของครอบครัวเป็นหลัก ระบบคุณค่าที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากหรือคนในครอบครัว โดยการสอน การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ล้วนมีผลอย่างยิ่งต่อบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการมีจิตใจที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

2. การปรารถนาการยอมรับและการพัฒนาตน

ฉัตรวรัญ องค์กริงห์ (2550) กล่าวว่า ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครมีความต้องการการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างในระดับหนึ่ง การยอมรับนี้สามารถสะท้อนได้จากการได้รับรางวัลในรูปแบบของวัตถุ สิ่งของ โล่ให้ ประกาศเกียรติคุณ หรือการได้รับการยกย่อง ชมเชย การยอมรับในความสามารถของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับการยอมรับนี้มีแนวคิดว่าเป็นการสร้างตัวตนให้กับมนุษย์ แทนที่จะให้การอุทิศตนเป็นแนวทางของการบรรลุถึงความสุขในขั้นที่แตกต่างจากทรัพย์สิน เงินทอง และความต้องการอันเป็นแรงขับจากภายใน

การทำงานอาสาสมัคร จึงเป็นการทำงานเพราะมีความรัก มีความสุขในงานได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานอย่างที่ต้องการ หากจะมีการยอมรับในผลงานก็น้อมรับมันอย่างมีสติ แต่เมื่อไม่มาหรือไม่มีก็อย่าคิดถึง ความต้องการทั้งหมดอยู่ที่ตัวงาน ทุกคนที่ได้ทำงานจะต้องเรียนรู้ถึงศิลปะ ความรักในงานที่ทำ มีความสุขในงานโดยไม่ต้องการยอมรับนับถือ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

1. ความหมายของจิตสาธารณะ

คมนา วัชรานินทร์ (2546) ได้รวบรวมความหมายคำว่า “จิตสาธารณะ” ซึ่งมีผู้ที่ให้นิยามความหมายต่างๆ ไว้ดังนี้ ชัยวัฒน์ ธิรพันธ์ (2542) ได้กล่าวว่า จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งคำว่า สาธารณะ หมายถึง กิจสมบัติ สิ่งของสถานที่ที่มีได้เป็นของปัจเจกบุคคลใด ทั้งนี้ อาจหมายรวมถึง ความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีก ซึ่งจิตสาธารณะมีความหมายในแง่ของความเป็นพลเมือง ผู้รู้ตื่นตระหนกในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รู้จักเรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของ

คนและชุมชน บรรทม มณีโชติ (2530) ได้ให้ความหมาย “การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” หมายถึง การอุทิศตนทำงาน เพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และทำประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน แบ่งออกเป็น 4 พฤติกรรม คือ 1) การแบ่งปัน โดยการช่วยเหลือ หรือให้ผู้อื่นด้านทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน 2) ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์สิน สิ่งของและแรงงานของตนเท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่น และ 4) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยการอุทิศการทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมร่วมมือกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้โดยตรง ฉะนั้นคำว่า จิตสาธารณะจึงเป็นคำผสม 2 คำ คือ จิต + สาธารณะ จิต แปลว่า “ใจสิ่งที่มีหน้าที่รู้คิด” และสาธารณะแปลว่า “เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ ทั่วไป” ฉะนั้นเมื่อรวมกัน จิตสาธารณะ แปลว่าคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มองเห็นว่าคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2531) ได้ให้ความหมาย “สาธารณะ” เป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่าการเห็นความสำคัญ ซึ่งมีฐานอยู่ที่ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสนใจ หรือเป็นชีวิตภายในของบุคคล ความตระหนัก ความคิด ทัศนคติ อารมณ์ แรงจูงใจ และความรู้สึกที่ได้รับจากประสบการณ์ ในขณะนั้น คำว่า Public แปลเป็นไทย หมายถึง “สาธารณะ” ในประเทศไทยมักใช้กับสถานที่ สิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นของส่วนกลาง ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้ แต่แท้จริงความหมายของคำว่า สาธารณะ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และสามารถใช้ได้กับสิ่งของ บุคคล สถานที่ และการกระทำ พระไพศาล วิสาโล (2544) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะหมายถึงความสำนึกใส่ใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและหวงแหนในสมบัติส่วนรวม ทั้งนี้โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งตนเองและส่วนรวม ในจิตสำนึกดังกล่าว มิใช่ครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้าง หรือชุมชนละแวกบ้านตนเองเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงคนอื่นๆ อีกมากมายซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป แม้ตนไม่รู้จักและไม่เคยเห็น แต่ก็รู้ดีอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด หฤทัย อาจปฐ (2544) ได้กล่าวว่า จิตสาธารณะคือความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมหรือความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคมต้องการเข้าไปแก้ไขโดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบสำนึกถึงพลังของตนที่สามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาร่วมกับคนในสังคมนั้น Nailon, Knott and Carhart (1957) ได้ให้ความหมายของสาธารณะไว้หลายประการดังนี้ 1) เรื่องที่ประชาชนมี

ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ โดยรู้สึกเป็นเจ้าของหวงแหนชาติหรือสังคมส่วนรวม 2) สิ่งที่เปิดให้ใช้หรือให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วม โดยไม่ควบคุมการใช้หรือควบคุมบางส่วน เช่น สวนสาธารณะ 3) การเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้หรือเห็นการกระทำโดยทั่วกัน 4) การเข้าร่วมหรือความเสียสละในการทำกิจกรรม 5) ผู้ที่มีความเป็นพลเมืองเป็นข้าราชการที่ทำงานเพื่อส่วนรวมหรือเป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนของประชาชน 6) ความเป็นสากล

ดังนั้น จิตสาธารณะจึงหมายถึง จิตสำนึกของบุคคลในอันที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน อุทิศตนเพื่อส่วนรวมและสังคมทั้งในด้านความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ทั้งคำพูด การกระทำ การให้กำลังใจและการแสดงความเห็นใจผู้อื่น

2. องค์ประกอบของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

ยุทธนา วรณปิติกุล (2542) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสาธารณะว่า ต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่างๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกลงเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เกิดข้อขัดแย้งการยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุดเพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและผนึกกำลังเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง มหาวิทยาลัยไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้น ระหว่างเพื่อนบ้านที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่างๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของคนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่นช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือสถาบันศาสนา และสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจิตสาธาณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท พบว่า คุณลักษณะของการมีจิตสาธาณะ ประกอบด้วย

1. ความรัก ความเอื้ออาทร
2. ความเชื่อใจ
3. การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
4. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธาณะ ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปองค์ประกอบของการมีจิตสาธาณะ โดยใช้แนวคิดของ อนุชาติ พวงสำลี และ วิบูรณ์ วิสารทสกุล (2540) และยุทธนา วรณปิติ (2542) เป็นหลักร่วมกับการใช้ข้อมูล จากการทบทวนวรรณกรรมและองค์ประกอบของการมีจิตสาธาณะในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม บุคคลมีการรับรู้สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และคิดว่าผลกระทบของปัญหามีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ เป็นภาวะที่จำเป็นและแก้ปัญหาให้อยู่ในสภาวะปกติสุข

2. ด้านความรัก เอื้ออาทร สามัคคี การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตา และเอื้ออาทรและสามัคคี

3. ด้านการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ สังเคราะห์ถึงสถานการณ์ในสังคมทั้งการจำแนกสาเหตุและสิ่งที่เกิดปัญหาขึ้นในสังคม รวมถึงผลกระทบของปัญหาในด้านต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับผู้อื่นถึงสภาพปัญหา แนวทางการป้องกันแก้ไข

4. ด้านการลงมือกระทำ หรือการร่วมมือกันในการป้องกัน การแก้ปัญหาในสังคม เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยการริเริ่มของตนเอง การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการ

เสียสละทรัพย์ สิ่งของ เวลา แรงกาย ทรช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ การช่วยในการเสนอความคิด แนวทางในการแก้ปัญหา หรือการกระทำอื่นๆที่จะส่งผลทำให้เกิดการผลักดัน และการเคลื่อนไหว ในการพัฒนาสังคมตามความรู้และความสามารถของตน

5. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม ต้องมีการประสานงานกันเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม เพื่อร่วมมือกับองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธาณะ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory)

ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมพบว่า การวางเงื่อนไขมีข้อจำกัดในการอธิบายการเรียนรู้ ฉะนั้น พวกเขาจึงให้ความสนใจกับกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สามารถสังเกตได้ เช่น ความคาดหวัง ความคิดและความเชื่อ การขยายความคิดจากแนวคิดเดิมนี้ มีนักจิตวิทยาที่สำคัญ คือ Albert Bandura เขาเรียกทฤษฎีใหม่นี้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) Bandura เชื่อว่า ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมดั้งเดิมสามารถอธิบายการเรียนรู้ได้บางส่วน และมองข้ามสถานการณ์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อการเรียนรู้ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (Environment Event) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) เช่น ความคิด แรงจูงใจ และพฤติกรรม (Behavior) ทั้งสามปัจจัยนี้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Woolfolk, 1993)

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

WHO/UNICEF (1978) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมคือการที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบ ในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม

ถวิลวดี บุรีกุล (2550) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ โดยวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุดออกเป็น 7 ระดับและจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิกากับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมากและยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ เจ้าหน้าที่เชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นและประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารราชการและการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับกิจกรรมต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใดอย่างน้อยขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการระดับจังหวัด แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเป็นการเจรจกันอย่างเป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่และระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด ประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้นมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการต่างๆ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานกับประชาชนร่วมกันดำเนินการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผลอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชนโดยการทำการสำรวจ เพื่อให้ประชาชนประเมิน เป็นต้น

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน วิทยา อรุณเมธี, 2554) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน วิทยา อรุณเมธี, 2554) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มิได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ (2559) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความตระหนักการรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยภาครัฐนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างสำนึกใหม่ว่ากิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่ “รัฐกิจ” หรือ “กิจการของรัฐ” ที่ตนเท่านั้น มีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นสาธารณกิจที่สาธารณชนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปรับทัศนคติให้ได้เช่นนี้ ก็จะต้องเผชิญกับสภาวะที่อาจเกิด

ข้อขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมได้ ส่วนภาคประชาชน การตระหนัก การรับรู้และยอมรับในสิทธิและหน้าที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่น ต่างก็มีสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมเสมอกันตามหลักการเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยอมรับการ “รวมขอม” และ “ประสานประโยชน์” มิฉะนั้นความแตกต่างในผลประโยชน์และจุดยืน จะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

2. ทักษะ (Attitude) ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐ และภาคประชาชนทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมเพื่อประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อการข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งบุคลากรภาครัฐผู้รับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วมจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน และต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยมตลอดจนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมีความจริงใจต่อประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนเองก็ควรมีท่าทีที่เข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและต่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมและต่อกันแล้ว ความร่วมมือ “ประชารัฐ” ก็จะพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

3. การเป็นตัวแทน (Representation) การสรรหาและคัดเลือกตัวแทนจะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วย จะได้ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของตัวแทนที่ต้องการด้วยโดยพิจารณาจากคุณสมบัติในด้านต่างๆ เช่น ทักษะและความสามารถที่เกื้อหนุนกัน ความสอดคล้องของเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร การตอบสนองซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงด้านการเงิน ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มที่เป็นตัวแทนจะต้องมีความน่าเชื่อถือจากกลุ่มทั้งหลาย หรือผู้มีส่วนได้เสีย และมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องตระหนักถึงคือสมาชิกที่เป็นตัวแทนต้องมีความรู้สึกที่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

4. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วมสิ่งที่จะได้ตามมา คือ ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) ในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจกันนั้น ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน กำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งการสร้างความสำเร็จ ความสำเร็จ

ความไว้วางใจกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวการสร้างความสำเร็จไว้วางใจอาจทำได้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วน รวมทั้งต้องมีการติดต่อระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอบ่อยครั้งและทำอย่างตั้งใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการร่วมมือซึ่งกันและกัน

5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกมาอย่างหลากหลายกลุ่มลึกและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ ทำให้การตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้ รอบคอบและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้ว มักจะเป็นของหน่วยงานที่เป็นผู้ริเริ่มนโยบาย บางส่วนเกิดจากการศึกษาของนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้น ประชาชนที่สนใจการมีส่วนร่วมกับนโยบายใดอาจไปขอความร่วมมือ และข้อมูลจากบุคคลและองค์กรเหล่านั้น

6. นันทามติ (Consensus) การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างนันทามติ โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วม ในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนร่วมกัน หาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับหรือเป็นนันทามติของประชาสังคม ซึ่งทุกคนยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเสาหลักของการมีส่วนร่วมที่ดีก็คือการที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกันได้ทุกฝ่าย แม้ว่าอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม ก็ต้องสามารถที่จะปรับความเห็นที่ต่างกัน โดยการเจรจาหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายยอมรับกันได้อย่างสันติวิธีเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เห็นพ้องหรือนันทามติร่วมกันได้ทุกฝ่าย

7. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) องค์กรการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันภายในองค์กร คือ จะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นของกันและกันเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลอคคิตที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้นับว่า เป็นกลไกที่จะช่วยป้องกัน

ความขัดแย้ง ที่อาจจะเกิดขึ้นหรือกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วก็จะกลายเป็นกลไก ที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งให้ลดระดับความรุนแรงลงได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและรับการสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐรวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุกๆ คน

8. ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose) ต้องกำหนดความประสงค์หรือความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดูว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ การมีความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุชัดเจน จะนำทางให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้เข้าใจตรงกันและเดินไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็น เอกภาพในการดำเนินกิจกรรม และความเข้มแข็งขององค์กร นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่า มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ รวมทั้งขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องระบุว่าในกิจกรรมแต่ละอย่างมีกี่ขั้นตอนและประชาชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

9. การประเมินผล (Appraisal) ต้องมีระบบการประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม และถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรใดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และซัดที่ทัศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์ในตนเองเดียวกันการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เช่นเดียวกัน ซึ่งผลของกระบวนการประเมินผลก็จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน เพื่อนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) จึงต้องเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมควบคุม ร่วมติดตามร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่จัดทำไว้ทั้ง โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

10. ความ โปร่งใส (Transparency) ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ สำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริต และข้อผิดพลาดของนโยบาย

แผน โครงการลงได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร ซึ่งความโปร่งใส เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบด้วย ความไว้วางใจ การเปิดเผย ข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

11. ความเป็นอิสระ (Independence) องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ ขอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กร มีอิสระทางความคิด การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมประการหนึ่ง คือ ความเป็นอิสระ หรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการคุกคาม การระดม และการว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

12. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-Doing) องค์กรการมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐจะต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่จะทำให้ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม รวมทั้งจะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม

13. เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนในลักษณะเครือข่าย คือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาผนึกกำลังกัน เป็นหนึ่งเดียว ที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ต้องผนึกกำลังขอความร่วมมือหรืออาศัย การทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือจะต้องเกิดขึ้นจากวิถีคิดของ สมาชิก ผู้บริหาร และบุคคลในชุมชนเป็นหลักโดยเครือข่ายความร่วมมือนั้น จำเป็นต้องให้มีตัวแทนของประชาชนมาพบปะพูดคุยเพื่อก่อตัวและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น เครือข่ายการมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มหรือเชื่อมโยงองค์กร การมีส่วนร่วมกับสมาชิก ประชาชน และกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบ ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวราบขององค์การการมีส่วนร่วมและชุมชน รวมทั้งเป็น

กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้สามารถพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยอาศัยเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการทำงานของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

แนวคิดวงจรการบริหารงานคุณภาพ (Deming Cycle)

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2546) ได้อธิบายวงจรการบริหารงานคุณภาพ (Deming Cycle) หรือ PDCA (Plan, Do, Check, Action) ว่าเป็นวงจรพัฒนาคุณภาพงานเป็นวงจรพื้นฐานหลักของการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ (TQM – Total Quality Management) ผู้ที่คิดค้นกระบวนการหรือวงจรพัฒนาคุณภาพ PDCA คือ วอลเตอร์ ชิวฮาร์ต (Walter Shewhart) นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน แต่เอ็ดเวิร์ดส์ เดมมิ่ง (Edwards Deming) ได้นำมาเผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่น จนประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ ผลักดันให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก คนทั่วไปรู้จักวงจร PDCA จากการเผยแพร่ของ Deming จึงเรียกว่า “วงจรของ Deming” (สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2544)

ความหมายและความสำคัญของวัฏจักรคุณภาพของวงจรเดมมิ่ง (PDCA) มีผู้ให้ความหมายของวงจรเดมมิ่งในหลายทัศนะ ดังนี้

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กล่าวว่า วงจรเดมมิ่ง หมายถึง การดำเนินการโดยใช้วงจรเดมมิ่ง เริ่มจากกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานแล้ววางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด จากนั้นจึงดำเนินการตามแผน ในขณะที่ดำเนินการก็ทำการตรวจสอบว่าดำเนินการไปแล้วนำไปสู่เป้าหมายหรือไม่เพียงใด แล้วนำผลการตรวจสอบมาใช้แก้ไขปรับปรุงแล้ววางแผนให้การดำเนินงานในข้อต่อไปดีขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องทำให้เป็นวงจรตลอดเวลาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานทั่วไป งานระบบบริหาร จำเป็นต้องมีการจัดลำดับงาน จัดแผนงาน พัฒนาปรุงงานอยู่เสมอ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จด้วยดี และมีประสิทธิภาพ การใช้หลักการทำงานตามวงจรเดมมิ่ง (The Deming Cycle) จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้การจัดการกับงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดขึ้นกับงาน โดยใช้หลักการปรับปรุงงานแบบต่อเนื่อง มีหลักการงาน (เทวินทร์ ประสิทธิ์เสริฐ, 2556) ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ขั้นการวางแผน (Plan : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของ

การดำเนินงาน Plan การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าว อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะการดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตและช่วยลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

จากความหมายและความสำคัญของการวางแผนดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการวางแผนมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลหรือหน่วยงาน จนเป็นที่ยอมรับกันว่า การปฏิบัติงานใดๆ โดยปราศจากการวางแผนแล้ว เปรียบได้กับเรือที่ปราศจากหางเสือย่อมเดินทางโดยไม่มีทิศทาง (ประชุม รอดประเสริฐ, 2527) ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า การวางแผนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงานในประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

- 1.1. ทำให้การทำงานของบุคลากรประสานซึ่งกันและกัน โดยมีแผนเป็นกรอบในการดำเนินงาน
- 1.2. ช่วยให้เกิดการประหยัดทรัพยากรในการบริหารจัดการ
- 1.3. ช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- 1.4. เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของกันและกันได้เป็นอย่างดี เพราะการมีแผนย่อมจะต้องมีการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานของบุคคลต่างๆ ไว้อย่างแน่นอน
- 1.5. ทำให้สามารถระดมสรรพกำลังของทรัพยากรมาใช้ได้อย่างได้ผลและทั่วถึง
- 1.6. ทำให้การตรวจสอบและการควบคุมการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ
- 1.7. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถทราบปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้อย่างดี ทำให้สามารถแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะได้ทันทั่วถึง

ความหมาย และความสำคัญของการวางแผนตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นเรื่องของ การวางแผน โดยทั่วไปซึ่งใช้ได้กับการวางแผนของทุกวงการหรือทุกสาขาวิชา รวมทั้งการวางแผน การศึกษาด้วย อย่างไรก็ตามการวางแผนในแต่ละสายงานหรือ โครงการย่อมมีลักษณะและวิธีดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป

2. ขั้นการปฏิบัติ (Do : D) หมายถึง การศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อลงมือปฏิบัติ และรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ การดำเนินการตามแผนอาจประกอบด้วย การมีโครงสร้างรองรับ การดำเนินการ เช่น คณะกรรมการกองทุนลงขันเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวิธีการดำเนินการ เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการและลูกข่ายโซนต่างๆ ของเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีการระดมพื้นที่ในการดำเนินงาน เช่น การแบ่งโซนดำเนินงาน และมีผลของการดำเนินการ เช่น จำนวนการแจ้งเหตุ

ผู้ต้องสงสัยเป็นผู้ก่อเหตุรุนแรง วัตถุประสงค์สงสัย อุบัติเหตุการจราจร สารเสพติด รวมทั้ง อาชญากรรมและภัยธรรมชาติในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

3. ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check : C) หมายถึง การประเมินแผน ประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับการดำเนินการประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้นๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการอีกชุดมาประเมินแผนหรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือ หรือแบบประเมินที่ยุ่งยากซับซ้อน

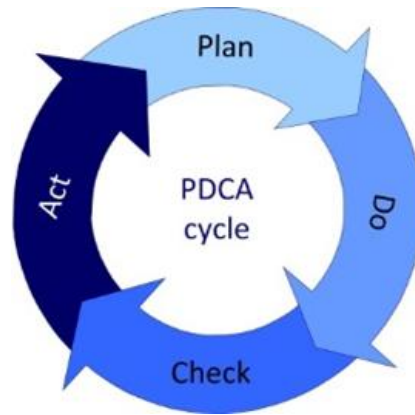
สรุปแล้วการประเมินผลก็คือ

- 3.1 การตั้งคำถามว่า โครงการตรงกับความต้องการหรือไม่
- 3.2 การสอบถามแง่มุมต่างๆ ของรูปแบบโครงการ
- 3.3 การตรวจสอบปฏิบัติงานและความพอเพียงของทรัพยากร
- 3.4 โครงการและตัวแทนหรือองค์กรที่นำโครงการ/แผนไปปฏิบัติ
- 3.5 การวัดความก้าวหน้าแท้จริง ทั้งในด้านผลงาน จุดประสงค์ และเป้าหมาย
- 3.6 ผลสรุปเมื่อนำมาใช้ในการวางรูปแบบและการวางแผนใหม่

การตรวจสอบเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะได้เปลี่ยนแผนทันการเปลี่ยนแผนก็คือการเข้า วงจร PDCA ใหม่ นั่นเอง การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับการตรวจสอบสิ่งที่ทำไปแล้ว (Check) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของงานและการประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่างานที่ได้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ เพื่อตรวจสอบ คุณลักษณะทางด้านคุณภาพว่าตรงตามเป้าหมายหรือไม่ การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงาน ที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใดต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง

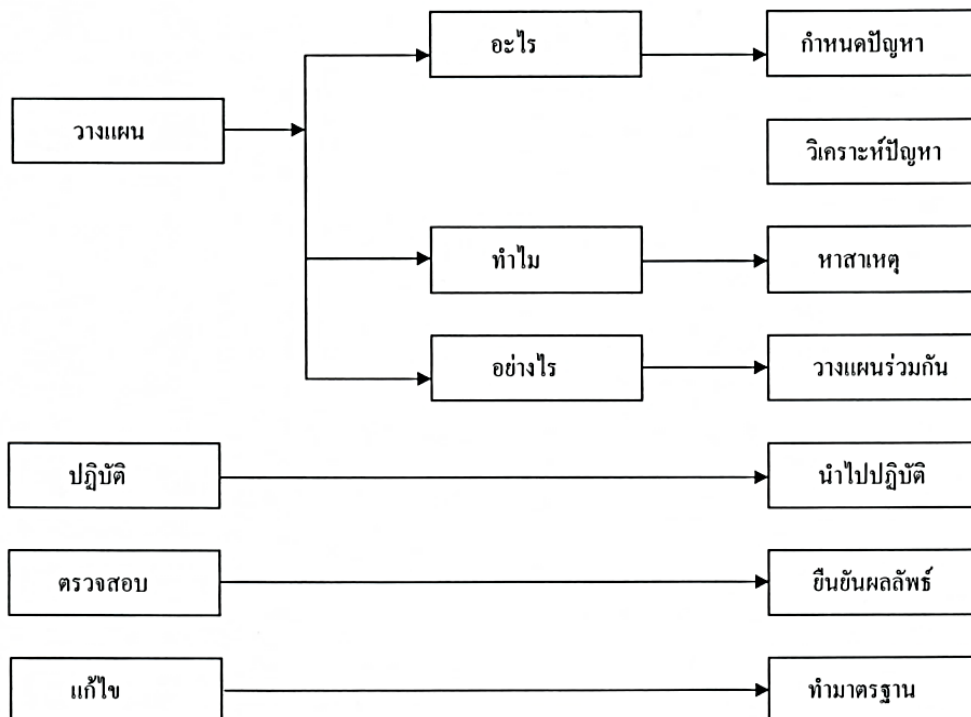
4. ขั้นการปรับปรุง (Action : A) หมายถึง การทบทวนแผนงานเพื่อปรับปรุงระบบ และวิธีการดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานมีการจัดระบบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุง หรือพัฒนาสิ่งที่ดี อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินการใหม่ที่เหมาะสมสำหรับการ ดำเนินการในปีต่อไปหรือในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยต่อไป แสดงตามแผนภาพที่ 2 – 2 และ แผนภาพที่ 2 - 3

แผนภาพที่ 2 - 2 หลักการทำงานของวงจรเดมมิ่ง (The Deming Cycle)

ที่มา : คู่มือ PDCA (2556)

แผนภาพที่ 2 – 3 กระบวนการของ PDCA

ที่มา : พิมพ์พันธ์์ เฉชะคุปต์ (2543)

เมื่อมีการใช้ PDCA ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น จะทำให้ระบบมีการพัฒนาอย่างมีมาตรฐานสูงขึ้นไปเรื่อยๆ เรียกว่า การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง "การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)" ถ้านำไปใช้ในกระบวนการผลิต กระบวนการผลิตนั้นจะสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานสูง และเกิดของเสียน้อย จนกระทั่งไม่มีเลย และหากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสามารถที่จะพัฒนาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ได้จากกระบวนการ PDCA นี้ จากการศึกษาพบว่า PDCA สามารถนำไปใช้กับงานต่างๆ ได้แก่

1. งานด้านการควบคุมคุณภาพ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐาน
2. งานด้านการบริหารโครงการ (Project Management) ตั้งแต่เริ่มต้น วางแผน ดำเนินงาน จนจบโครงการ
3. การพัฒนาตัวเองในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ หรือความชำนาญ ด้านต่างๆ สามารถนำ PDCA มาใช้ในการพัฒนาได้ หากนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร บุคลากรเหล่านั้นก็จะสามารถเติบโตเป็นคลื่นลูกใหม่ที่มีศักยภาพอย่างสูงได้

ดังนั้น ไม่ว่าจะนำเครื่องมือใดๆ ก็ตามมาใช้ในการพัฒนาต้องมีการลงมือทำและทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หากนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ได้ ที่สำคัญคือ คนในองค์กร ต้องร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1. ความเป็นมา

สืบเนื่องจากสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นเขตรับผิดชอบของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 มีเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของพี่น้องประชาชน พลโท พิเศษฐ์ วิสัยจร แม่ทัพภาคที่ 4/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ในขณะนั้น ได้มีความริเริ่มในการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนตั้งแต่ท่านยังดำรงตำแหน่งเป็นรองแม่ทัพภาคที่ 4/รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เพื่อให้พี่น้องประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลชุมชนของตนให้เกิดความปลอดภัย เป็นการดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังและแจ้งเหตุ โดยการใช้วิทยุเครื่องแดง กองทัพภาคที่ 4/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 จึงได้จัดตั้ง

โครงการเครือข่ายภาคประชาชนขึ้นในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยดำเนินการร่วมกับองค์กรภาคเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชน หน่วยงานภาคพลเรือน เป็นต้นมา

วิทยุสื่อสารเครื่องแดงหรือ CB-245 MHz คำว่า CB หรือ Citizen Band หมายถึง คลื่นความถี่ประชาชนคือ วิทยุสื่อสารที่ประชาชนทั่วไปสามารถซื้อและขออนุญาตใช้งานได้เลย โดยไม่ต้องสอบ แต่จะไม่มีกรมการคุ้มครองจากกรมการควบคุมความถี่ ความถี่ของเครื่องสามารถรับและส่งในช่วงความถี่ที่เราจะต้องใช้งาน บางเครื่องไม่สามารถปรับความถี่ให้ลดลง ส่วนกำลังส่ง (Output Power) สูงสุดจะไม่เกิน 5 วัตต์ เป็นเครื่องแบบมือถือมักมีสีแดง จึงเรียกว่า "วิทยุเครื่องแดง"

เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง ปัจจุบันมีบทบาทมากโดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งมีการรวมกำลังและความร่วมมือจากภาคประชาชน ในการเฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย จะใช้วิทยุสื่อสารระบบซีบี ย่านความถี่ 245 เมกกะเฮิร์ตซ์ เครื่องสีแดง เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง จะเน้นการแจ้งเหตุและเฝ้าระวังเหตุร้ายต่างๆ ภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจนของความร่วมมือเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงก็คือที่ อำเภอหาดใหญ่ โดยคนที่ถือเครื่องลูกข่ายที่มีทั้งพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งขายของอยู่ทั่วเมือง พวกเขาจะเข้าร่วมในฐานะอาสาสมัครภาคประชาชน กับกลุ่มที่ทางการจัดตั้งขึ้น รวมถึงสถานประกอบการที่จะต้องมีวิทยุเครื่องแดงอย่างน้อย 2 เครื่อง ใช้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร เป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับบรรดาสถานประกอบการ โดยเฉพาะโรงแรมและสถานบันเทิงทุกแห่งเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ทำให้มีสมาชิกที่เป็นอาสาสมัครภาคประชาชน และศูนย์วิทยุเอกชนเข้าร่วม จากช่วงที่ริเริ่มโครงการมีเพียงหลักร้อย แต่ขณะนี้พุ่งถึงหลักพัน ซึ่งวิทยุเครื่องแดง (เฉพาะในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่) ได้จากการที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ร้อยละ 90 จากการจัดซื้อของทางการและจากผู้สนใจร่วมโครงการ ร้อยละ 5

ปัจจุบัน โครงการนี้เรียกได้ว่า เป็นศูนย์ถาวรประจำเมืองหาดใหญ่ไปแล้ว มีศูนย์แม่ข่ายตั้งอยู่ที่สถานีสารวัตรทหารมณฑลทหารบกที่ 42 ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ใช้ชื่อว่า "ศูนย์มณโฑ" และนำกำลังพลจากมณฑลทหารบกที่ 42 มาดูแลจัดระบบและประสานงาน "ลูกข่าย" สำหรับเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงมี "ลูกข่าย" ที่ถือวิทยุอยู่ทั่วเมืองหาดใหญ่มากกว่า 1,200 คน และยังมีสมาชิกนอกเครือข่ายอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีของ "ศูนย์มณโฑ" ให้ พลโท ปิยวัฒน์ นาควานิช แม่ทัพภาคที่ 4/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 สามารถเฝ้าฟังและติดต่อสั่งการกลับมายังศูนย์ฯ ได้ แม้ว่าท่านจะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งห่างไกลจากรัศมีสื่อสารของวิทยุเครื่องแดงมากก็ตาม การจัดตั้งเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงจะทำให้การดูแลรักษาความปลอดภัยพื้นที่ทั้งย่านการค้าและชุมชน มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพราะมีภาคประชาชนและสถานประกอบการคอยเฝ้าระวัง

สิ่งผิดปกติดลตอดจนบุคคลต้องสงสัย รวมทั้งหอพักบ้านเช่า ที่อาจจะมียุทธศาสตร์หรือเหตุรุนแรงแฝงตัวหลบซ่อนเพื่อเตรียมก่อเหตุ

หลังจากริเริ่มโครงการ "วิทยุเครื่องแดง" ที่อำเภอหาดใหญ่ กระทั่งประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะไม่มีเหตุรุนแรงเกิดขึ้นอีกเลย ส่วนอาชญากรรม ประเภทลักขโมยรถชิงวิ่งราว ปล้น เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง ก็ได้แสดงศักยภาพจนสามารถสกัดจับได้ หรือหากมีเหตุเพลิงไหม้ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงสามารถเข้าสกัดเพลิงได้ ก่อนจะลุกลามมาแล้วหลายครั้ง เหล่านี้มาจากเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง ที่เป็นเหมือนตาสับปะรด จึงเรียกเครือข่ายนี้ว่า "ตาสับปะรด" อีกชื่อหนึ่ง ต่อมาระยะหลังจึงมีการขยายโครงการไปยังเขตเทศบาลเมืองต่างๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีอาสาสมัครในเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงหรือตาสับปะรดมีโครงการและหน่วยงานมารองรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน

ส่วนความร่วมมือของเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกับเจ้าหน้าที่นั้น สมาชิกฯ สามารถรายงานผ่านวิทยุเครื่องแดงเกี่ยวกับการเกิดเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากมาย สมาชิกเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังหรือวิทยุเครื่องแดงได้ปฏิบัติหน้าที่และแจ้งข่าวสารจนเกิดผลดีต่อชุมชนและทางราชการอย่างต่อเนื่อง เช่น สมาชิกลูกข่ายในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาสได้มีการแจ้งข่าวการลักลอบส่งยาเสพติดประเภทพืชกระท่อม ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถยึดพืชกระท่อมได้ 10 กิโลกรัม สมาชิกลูกข่ายเขตเทศบาลตำบลยี่งอ เป็นผู้แจ้งเหตุเพลิงไหม้ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมเพลิงไว้ได้ สมาชิกลูกข่ายเขตเทศบาลตำบลยี่งอ เป็นผู้แจ้งอุบัติเหตุ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้ทันท่วงที

ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีการฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โครงการเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวัง (วิทยุเครื่องแดง) เช่น ในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ได้ผนวกรวมฝึกทบทวนสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เกิดทักษะความรู้และนำเครื่องมือที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการรายงาน กระจายข่าว และแจ้งเหตุได้ทันเวลาและทั่วถึง สามารถรับทราบกฎระเบียบ การปฏิบัติต่างๆ การปลูกจิตสำนึกให้มีจิตอาสา กล้ารายงานเหตุการณ์ การเฝ้าระวังพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐ และการให้ความร่วมมืออื่นๆ รวมทั้งการสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือของภาคธุรกิจในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ร่วมกันก่อตั้งโครงการ "กองทุนลงขัน" หรือกองทุนเพื่อความมั่นคงวิทยุเครื่องแดงในปัจจุบัน เพื่อเป็นกองทุนสำหรับสนับสนุนโครงการดังกล่าว โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกองทุน ซึ่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้แทนฝ่ายทหาร ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ซึ่งงบประมาณ

ที่นำมาบริหาร โครงการจะได้รับการสนับสนุน จากภาคธุรกิจในพื้นที่อำเภอภาคใหญ่ เพื่อนำมาบริหารจัดการ สนับสนุนบำรุงรักษาวิทยุเครื่องแดง เป็นรางวัล ให้กับสมาชิกที่ปฏิบัติงานดีเด่นหรือช่วยเหลือ/สงเคราะห์กรณีสมาชิกลูกข่าย หรือบิดามารดาของสมาชิกเสียชีวิต ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันในฐานะผู้ปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 2.1 เพื่อให้การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการช่วยกันออกมาดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 2.2 เพื่อสร้างเครือข่ายในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ของชุมชนได้รวดเร็ว และกระจายข่าวสารได้อย่างชัดเจน ทัวถึง และทันเวลา
- 2.3 เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีความยั่งยืน
- 2.4 เพื่อให้ทหารได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนอย่างใกล้ชิด และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

3. แนวความคิดในการปฏิบัติ

- 3.1 คัดเลือกประชาชน/มวลชน แล้วสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้มีจิตอาสากล้ารายงานเหตุการณ์ ช่วยเฝ้าระวังพื้นที่สำคัญ (เป็นเสมือนผู้ช่วยเจ้าพนักงาน)
- 3.2 ให้มีการฝึกฝน อบรมการรายงานที่ชัดเจน ถูกต้อง รวดเร็ว และง่ายต่อการปฏิบัติ
- 3.3 ให้มีการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ง่าย สะดวกต่อการใช้งาน และไม่กระทบกับย่านความถี่ด้านความมั่นคงอื่นๆ ซึ่งวิทยุเครื่องแดงได้รับอนุญาตให้เป็นช่องคลื่นสำหรับมหาชน

4. วิธีการดำเนินงาน

- 4.1 การร่วมประชุมหารือ วางแผนร่วมกันตั้งแต่เริ่มโครงการโดยทุกภาคส่วน และประชาชนในพื้นที่
- 4.2 การพิจารณาคัดสรรพื้นที่เพลิง/พื้นที่ล่อแหลมที่สำคัญ โดยมีแนวทางดังนี้
 - 4.2.1 ย่านธุรกิจ แหล่งท่องเที่ยว และเขตเทศบาล และเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ
 - 4.2.2 ย่านชุมชนที่เป็นท่าเรือ และชุมชนย่านสะพานปลา
 - 4.2.3 ย่านล่อแหลม เช่น สถานีบันเทิง ย่านหอพักบ้านเช่า ย่านมั่วสุมของกลุ่มเยาวชนที่ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย

4.3 การพิจารณาคัดสรรมวลชนที่พักอาศัย ณ พื้นที่นั้นๆ เพื่อให้คำแนะนำในการเป็นสมาชิกใน โครงการ โดยมีคุณสมบัติของมวลชน/แหล่งข่าวที่คัดเลือกดังนี้

4.3.1 มีจิตอาสา – กล้ารายงาน มีความเสียสละ

4.3.2 มีที่พำอาศัย หรือที่ทำงานในพื้นที่ที่กำหนด และมีช่วงเวลาในการทำงานที่แน่นอน

4.3.3 ได้รับการฝึกฝนอบรม วิธีการสังเกตบุคคล หรือวัตถุประสงค์สงสัย ซึ่งอาจจะมีแนวโน้ม การก่ออาชญากรรม หรือการก่อเหตุร้าย การก่อกวนต่างๆ

4.3.4 ได้รับการฝึกการใช้วิทยุสื่อสารอย่างถูกต้อง

4.4 จัดเจ้าหน้าที่ และคณะทำงานลงพื้นที่ที่กำหนด เพื่อจัดวาง/มอบหมายเครื่องวิทยุสื่อสารให้กับมวลชนที่ได้รับการคัดสรร และมุ่งเน้นการอบรม ให้คำแนะนำในการรายงานข่าวสารที่จะเกิดประโยชน์ตามโครงการ ดังนี้

4.4.1 ด้านความมั่นคง พฤติกรรมของกลุ่มผู้ต้องสงสัยที่ก่อเหตุร้าย, วัตถุประสงค์สงสัยหรือสิ่งแปลกปลอม

4.4.2 ด้านการก่ออาชญากรรมที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน และนักท่องเที่ยวหรือการก่อกวนอื่นๆ

4.4.3 ด้านอุบัติเหตุสาธารณภัย/ภัยธรรมชาติและความเดือดร้อนอื่นๆ ของประชาชน

กล่าวโดยสรุป เครือข่ายภาคประชาชนเป็นการรวมตัวของภาคประชาชนในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง เป็นการรวมของปัจเจกบุคคล กลุ่มคนและเครือข่ายโดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชนกระบวนการทำงานร่วมกับภาคอื่นๆ และระบบเทคโนโลยีเป็นเครื่องหนุนเสริมให้เกิดการรวมตัวโดยเครือข่ายภาคประชาชนเกิดขึ้นทั้งจากการเห็นความจำเป็นในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหาเกิดจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน โดยเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากการส่งเสริม โดยหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการให้องค์กร ชุมชน และสังคม มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของภาครัฐหรือหน่วยงานที่กำหนดไว้

กระบวนการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนนั้น สามารถจำแนกเป็น ระดับใหญ่ๆ คือ ระดับแรกเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการตัวเองของชุมชน และระดับที่เป็นการสร้างโอกาส สร้างศักยภาพของเครือข่ายและขยายกลุ่มองค์กรชุมชนไปยังเครือข่ายอื่นๆ จนถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศหรือข้ามพรมแดนนอกเขตการปกครองที่โยงใยกันอย่างทั่วถึง การรวมตัวของภาคประชาชนเหล่านี้เป็นพลังที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดการ

พึ่งพาตนเอง และการพัฒนาสังคม โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การเรียนรู้ การสืบทอดภูมิปัญญาและการปรับตัวของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศ โดยเครือข่ายภาคประชาชนจะมีการกำหนดความเป็นเครือข่ายผ่านกิจกรรมฐานอาชีพและกระบวนการเชื่อมโยง เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายอุตสาหกรรมชุมชน เครือข่ายวิทย์ชุมชน เป็นต้น องค์กรเครือข่ายภาคประชาชนเหล่านี้ มีกิจกรรมและความต่อเนื่องบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองและวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการทำงานส่วนใหญ่จึงเป็นไปเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการทำงานร่วมกับภาครัฐ ซึ่งเป็นรากฐานให้เกิดแนวร่วม ในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพในระดับตำบล และการเข้าร่วมเป็นภาคประชาชนสังคมระดับจังหวัด กระบวนการเครือข่ายภาคประชาชนนี้นับว่ามีบทบาทที่สำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศ เพราะว่าเป็นพลังของแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก

ข้อจำกัดของเครือข่ายภาคประชาชนอยู่ที่ขาดการเรียนรู้ในเชิงมหภาคและระดับโลก การปรับตัวของชุมชน การจัดระบบการจัดการตัวเอง การสนับสนุนอย่างเป็นระบบทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน การขาดผู้นำ รวมทั้งการขาดระบบการจัดการเครือข่ายที่จะทำให้เครือข่ายมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ข้อดีหรือจุดแข็งคือ การใช้ระบบวัฒนธรรม ความเชื่อ ความไว้วางใจและการเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงและการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งการพัฒนาบนพื้นฐานแห่งความเข้าใจ และความสอดคล้องในวิถีชีวิตและธรรมชาติของสรรพสิ่ง ซึ่งในมิติหลัง คือ การสร้างวัฒนธรรมของตนเองในการดำรงอยู่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยา อรุณเมธี (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของเครือข่ายวิทย์เครื่องแดงในการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการจัดตั้ง ขับเคลื่อนและใช้งานเครือข่ายวิทย์เครื่องแดงในการป้องกันเหตุรุนแรงในเขตชุมชน และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้การจัดตั้ง ขับเคลื่อน และใช้งานเครือข่ายวิทย์เครื่องแดงเกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งเครือข่ายวิทย์เครื่องแดงในพื้นที่นั้น ประชาชนมีความพึงพอใจสูงในการใช้เครือข่ายวิทย์เครื่องแดงในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกำลังประชาชนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาชุมชน และป้องกันตนเองได้

สายัณห์ ศรีสมุทรนาถ (2550) การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบกใน 5 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบต่องาน และด้านความก้าวหน้าใน ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติและด้านความก้าวหน้าในงาน 2. ข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบก ชั้นยศสัญญาบัตรกับชั้นยศประทวนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรอบแนวคิดของการวิจัย

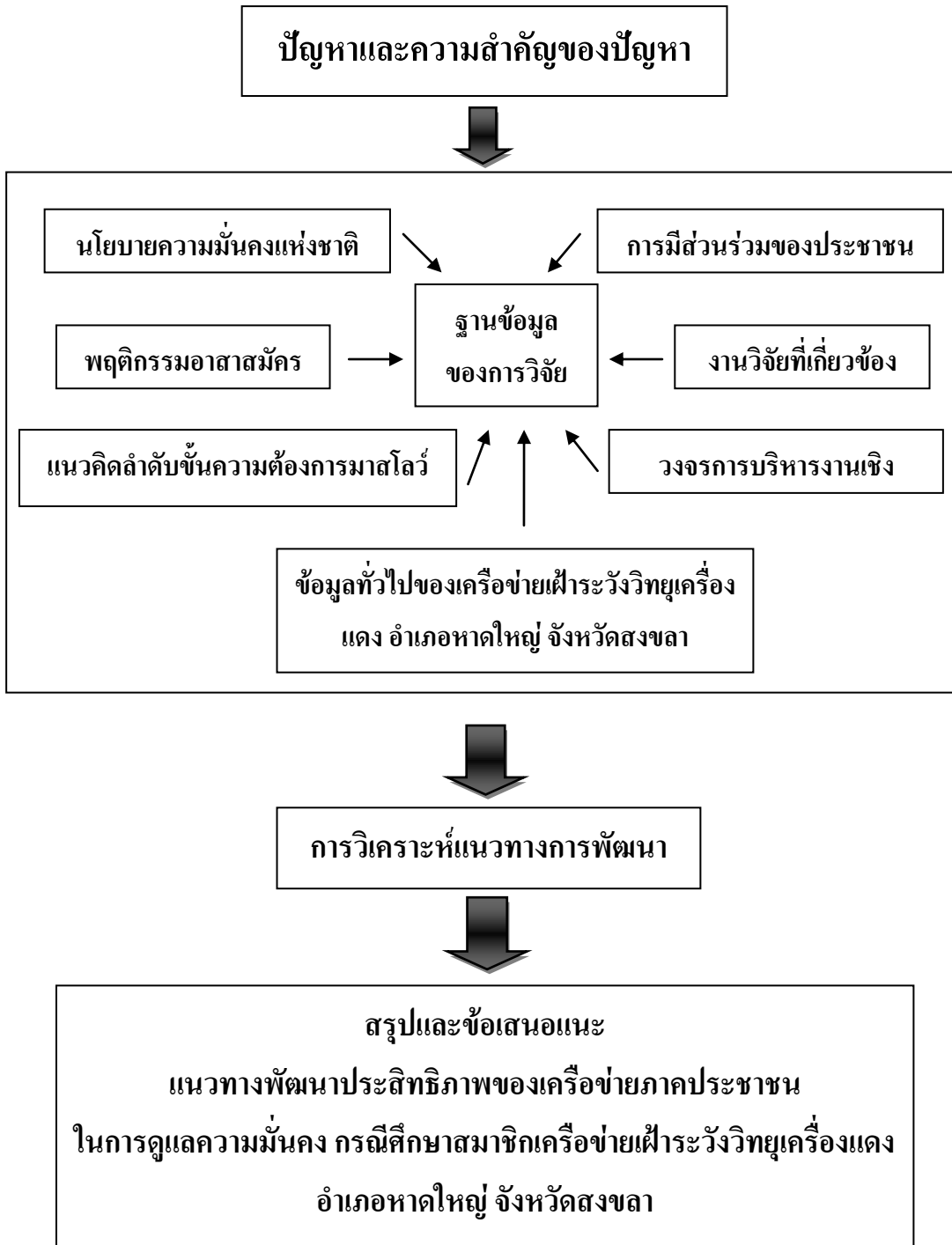
จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา คือศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงในด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ บทบาทของหน่วยงานเจ้าหน้าที่ จนถึงบทบาทของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 – 4

สรุป

จากการศึกษานโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ พฤติกรรมอาสาสมัคร การมีจิตสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน จะเห็นได้ว่า

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเข้ามามีบทบาทในการดูแลความมั่นคงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้น ประกอบไปด้วยหลายปัจจัยที่จะทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดูแลความมั่นคง การพัฒนากระบวนการดำเนินงานและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน จึงเป็นสิ่งสำคัญและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 2 – 4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

เครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

เครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ วางแผน และกำหนดทิศทางการดำเนินการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกส่วนดำเนินการผ่านกิจกรรมหรือ นโยบายที่กำหนดให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ทุกส่วนคาดหวัง และสมความมุ่งหมาย

การศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง กรณีศึกษาการดำเนินงานของเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในบทนี้เพื่อวิจารย์ทบทวนผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เข้ามาดำเนินการ โครงการดังกล่าว ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เกิดการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยการทบทวนกระบวนการผลการดำเนินการที่ผ่านมา ข้อดี ข้อเด่น ปัญหา และอุปสรรคของโครงการ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564
 - 1.1 ผลประโยชน์แห่งชาติ 8 ประเด็น
 - 1.2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป
 - 1.2.1 นโยบายที่ 8 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
 - 1.2.2 นโยบายที่ 13 พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
2. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. โครงสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
4. การประเมินโครงการเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564 (สำนักงานสภาพัฒนาการ แห่งชาติ, 2558)

1. ผลประโยชน์แห่งชาติ 8 ประเด็น

- 1.1 การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจของรัฐ
- 1.2 การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติ
- 1.3 การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
- 1.4 การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลาง
พหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- 1.5 ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
- 1.6 ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน
อาหาร
- 1.7 ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลง
ของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- 1.8 การอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคม
อาเซียนและประชาคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ผลประโยชน์ของชาติ 8 ประการ ถือเป็นนโยบายของรัฐบาลที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติต่อทางด้านความมั่นคงแห่งชาติ โดยทุกหน่วยงานต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ความชัดเจนดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ และการอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

- 2.1 นโยบายที่ 8 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
การผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคง โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาการป้องกันและแก้ปัญหา โดยเฉพาะการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในระดับพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกัน มีความพร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคง และสามารถผลึกกำลังประชาชน หรือกลุ่มพลังมวลชน เพื่อสนับสนุนภาครัฐในการรักษาความมั่นคงของประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมมิติวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง

2.2 นโยบายที่ 13 พัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ

2.3 พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้ประสานสอดคล้องระหว่างแผนระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน เพื่อรองรับการเผชิญภัยคุกคามทั้งด้านการทหาร การก่อการร้าย สาธารณภัย ภัยพิบัติขนาดใหญ่ และโรคอุบัติใหม่ รวมถึงการบรรเทาฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ

2.4 จัดให้มีระบบสั่งการที่มีเอกภาพ สามารถบูรณาการและผลิกลำดับปฏิบัติการส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ทั้งการแจ้งเตือนภัย การป้องกันภัย การระงับภัย บรรเทาภัยและการฟื้นฟูผลที่เกิดขึ้น

2.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การเตรียมความพร้อมเผชิญภัยพิบัติ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ

2.6 พัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลเฝ้าระวังและเตรียมด้านภัยพิบัติที่ทันสมัย พร้อมระบบกำลังสำรอง ที่สามารถเชื่อมต่อการเตือนภัยล่วงหน้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

จากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ทั้งในส่วนนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน และนโยบายพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ ถือเป็นโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาการป้องกันและแก้ปัญหา โดยเฉพาะการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติในระดับพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกัน สามารถผลิกลำดับประชาชน หรือกลุ่มพลังมวลชน เพื่อสนับสนุนภาครัฐในการรักษาความมั่นคงของประเทศในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งร่วมกันขับเคลื่อนประสานความร่วมมือ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การสร้างมาตรฐาน การติดตามประเมินผล รวมถึงการสร้างภาคีเครือข่ายภาคีภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมอีกด้วย

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ซึ่งสามารถแบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) ดังนี้

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ (To Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามาจับทบาท (To Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย

ระดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (To Collaborate) ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ

ระดับที่ 5 การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติ ในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับ และหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้อย่างง่ายๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมี

ส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมามีได้รับการพัฒนากระบวนการบริหาร ราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความมั่นคง ภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ และภาคเอกชน คือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูลข่าวสาร เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมตัดสินใจให้ ข้อเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การร่วมกันปฏิบัติและมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิผล

โครงสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุ เครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

พีรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ (2552) ได้รวบรวมความหมายของเครือข่าย กระบวนการพัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืนไว้ และองค์ประกอบของเครือข่าย ดังนี้

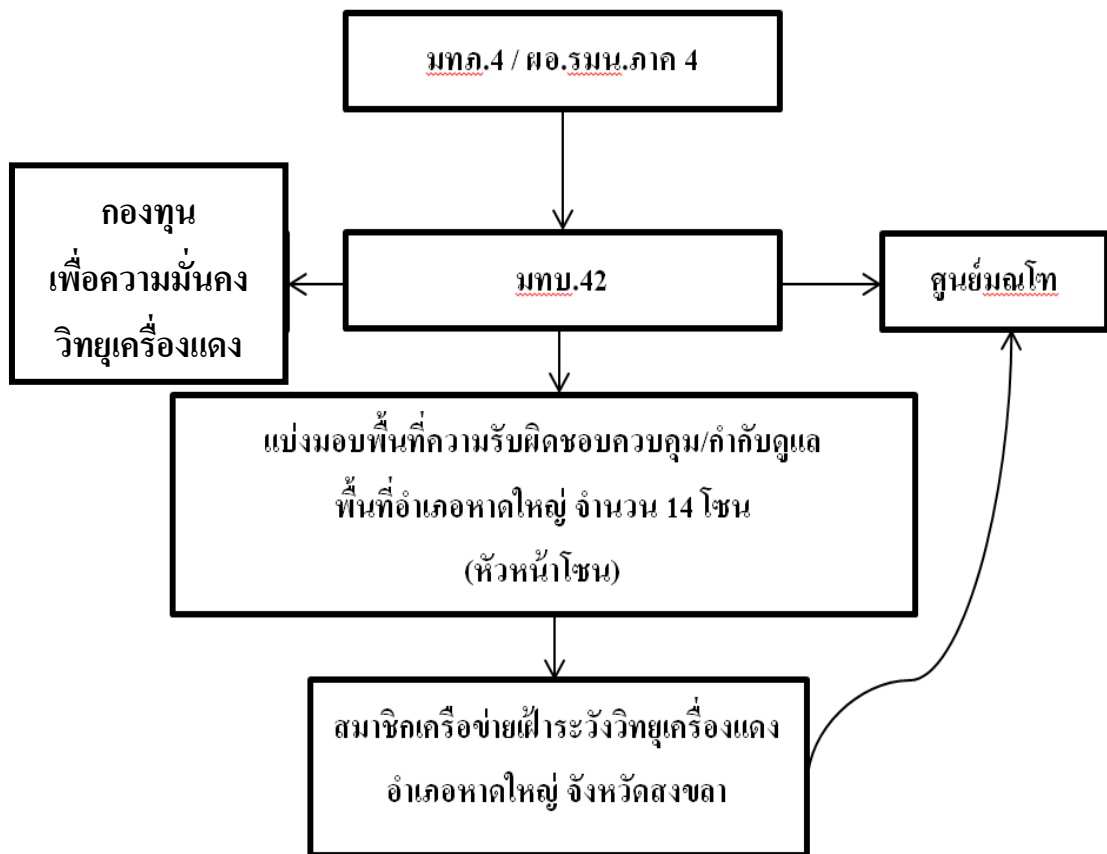
เครือข่าย (Network) เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย รูปธรรมของเครือข่าย มองได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การแลกเปลี่ยน การติดต่อสื่อสาร และความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว แนวคิดของเครือข่าย คือ กลุ่มหรือองค์กรที่สมัครใจในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ โดยมีการจัดรูป หรือจัดระเบียบโครงสร้างคนหรือสมาชิกที่ยังมีความเป็นอิสระ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมี ลักษณะเท่าเทียมกัน ไม่กระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กร นั้นๆ

เครือข่ายเป็นองค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่เฉพาะในด้านการเชื่อมโยงองค์กรสังคม ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบุคคล ชมรม สมาคม เข้าด้วยกัน เพื่อให้ทุกองค์กรตระหนักในกิจกรรม ร่วมกัน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ก่อให้เกิดการถ่ายทอดศักยภาพ เกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เครือข่ายมีกลไกในการดำเนินงาน ดังนี้

1. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกระจายความรู้ สภาพปัญหาและความต้องการ ตลอดจนการปรับใช้วิทยาการสากลในการแก้ปัญหาและพัฒนา
2. การกระตุ้นความคิดใฝ่หาความรู้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม กับการแก้ปัญหา
3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆที่เกี่ยวข้อง
4. การระดมและการประสานทรัพยากรบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่
5. งบประมาณ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อการพัฒนาและลดความสูญเปล่าให้มากที่สุด

เพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานร่วมกัน เครือข่ายต้องสร้างความเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างปัจจัยต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปประกอบการวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผลร่วมกัน แสดงตามแผนภาพ 3 – 1

แผนภาพที่ 3 - 1 โครงสร้างการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชน (วิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การประเมินโครงการเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) หมายถึงการประเมินค่าหรือการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ สำหรับกระบวนการดำเนินงานของโครงการเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนนั้น เริ่มต้นตั้งแต่การคัดเลือกประชาชนในพื้นที่ที่มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะเข้ามาเป็นเครือข่ายหรือสมาชิกในการเฝ้าระวังเหตุการณ์หรือรายงานเหตุการณ์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะ วัตถุ หรือบุคคลต้องสงสัยที่จะเข้ามาก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่ โดยผ่านการรายงานด้วยวิทยุสื่อสารไปยังศูนย์มณฑล เพื่อรายงานหรือส่งข่าวสารไปยังส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่เข้ามาตรวจสอบ โดยมีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายหลักของโครงการคือ พื้นที่อำเภอหาดใหญ่จะต้องไม่มีเหตุการณ์ระเบิดเกิดขึ้น และสมาชิกสามารถแปลงสภาพเป็นจิตอาสาในยามที่มีเหตุการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่ได้ เพื่อเป็นกลุ่มคนคอยประสานงานให้หน่วยงานหรือส่วนราชการสามารถเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

1. ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

ประโยชน์ของการประเมินโครงการสามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ช่วยในการตัดสินใจเชิงนโยบายว่าโครงการที่ได้รับการประเมินมีประโยชน์ และสามารถนำมาเป็นนโยบายขององค์กรต่อไปหรือไม่
2. ช่วยในการบริหารงานด้านการตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การประเมินจะทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินโครงการ
3. ช่วยในการปฏิบัติงาน การประเมินจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่า ได้ผลดีผลเสียอย่างไร จึงทำให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

2. แนวทางการประเมินผล

การพิจารณาความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการเฝ้าระวังภัยโดยใช้วิทยุสื่อสารเครื่องแดงเป็นช่องทางแจ้งเตือน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นไปตามเกณฑ์ระดับความสำเร็จของผลการปฏิบัติตามแผนงานในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ โดยมีการประเมินผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ นำไปสู่การปรับปรุง วางแผน และกำหนดนโยบายให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำระบบฐานข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัยและทันเหตุการณ์ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญสอดคล้องตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ แนวทางและมาตรการของแผนแม่บทฯ ตั้งแต่ในระดับหน่วยไปจนถึงระดับชาติ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564 และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

2. กำหนดกระบวนการติดตามประเมินผลและพัฒนาระบบการปฏิบัติการ โดยให้สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก ร่วมกับตัวแทนองค์กรประชาชนร่วมดำเนินการ

3. ยกย่องเชิดชูเกียรติและพิจารณาให้ความดีความชอบแก่ผู้รับผิดชอบ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่มีผลงานประสพผลสำเร็จ สำหรับพื้นที่ที่ไม่ประสพผลสำเร็จให้รายงานเหตุผลและปัญหาอุปสรรค

3. กรอบการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์มณฑลหรือตามโครงการ เฝ้าระวังภัยโดยใช้วิทยุสื่อสารเครื่องแดงเป็นช่องทางการแจ้งเหตุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ศูนย์มณฑลโหนดำเนินการประเมินผลตามหลักวิชาการ โดยยึดหลักเช่นเดียวกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) คือหลักการ “ประเมินเพื่อการพัฒนา” และโดยการแจ้งเตือน เสนอแนะ ซึ่งข้อบกพร่องและแนวทางในการแก้ไขต่อผู้บังคับบัญชาในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้ในการประเมินผลจะเน้นการประเมินประสิทธิภาพการทำงานด้านบริหารจัดการของสมาชิกเครือข่าย และประเมินผลลัพธ์ของแผนงาน/โครงการ โดยรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากการดำเนินโครงการของศูนย์มณฑลโหนด ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีการดำเนินการดังนี้

ระดับที่ 1 การติดตามประเมินผลในระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อทราบความคืบหน้าในการทำงานและการบรรลุเป้าหมายในระดับยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มีผู้แทนจากส่วนราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนผู้ที่อยู่ในพื้นที่ดำเนินการของศูนย์เป็นคณะกรรมการฯ

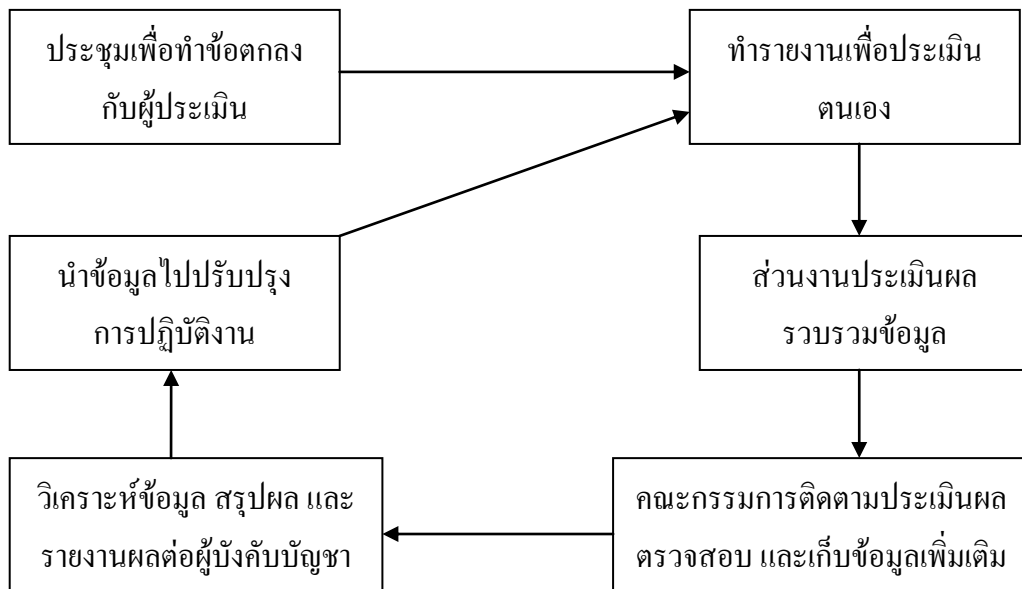
ระดับที่ 2 การติดตามประเมินผลในระดับปฏิบัติการ เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานตามของโครงการ โดยคัดเลือกเฉพาะแผนงานที่สำคัญ และสำรวจความพึงพอใจของประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์มณฑลโหนด โดยอาจขอความร่วมมือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นผู้ประเมิน ภายใต้การกำกับดูแลของมณฑลทหารบกที่ 42 ค่ายเสนาณรงค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

**ระดับที่ 3 การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงแผนงาน/
โครงการ และวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรการดำเนินงานศูนย์มณฑล โท ได้แก่**

1. การวิจัยโดยจัดจ้างสถาบันการศึกษาหรือสนับสนุนงบประมาณให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการวิจัยเฉพาะเรื่องที่เป็นความต้องการของผู้บังคับบัญชาหรือตามสถานการณ์ที่มีความจำเป็น ต้องการทราบข้อมูลในการตกลงใจ หรือแนวทางในการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาเครือข่ายเป็นสำคัญ

2. การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยและการประเมินผลมาร่วมกันพิจารณาเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

แผนภาพที่ 3 – 2 ขั้นตอนการประเมินการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อความมั่นคง

การวิเคราะห์กลไกการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การขับเคลื่อนการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง ไม่อาจดำเนินการได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายรับรู้บทบาทตนเองในการขับเคลื่อนงานดังกล่าว การดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชน (วิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จึงดำเนินการโดยผ่านหน่วยงานหลักคือมณฑลทหารบกที่ 42 ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ใช้ชื่อว่า "ศูนย์มณฑล ๓๓" โดยจะทำหน้าที่เชื่อมเครือข่ายเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่ ซึ่งโครงสร้างความร่วมมือจะประกอบไปด้วยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

1. การร่วมวิเคราะห์ / ทบทวนวัตถุประสงค์ของโครงการ

เป็นการวิเคราะห์และทบทวนการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรเครือข่ายที่ผ่านมาว่ามีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างไร การดำเนินงานที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ความสำเร็จที่เกิดขึ้นมีการสร้างกลุ่มและเครือข่ายในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นน้อยเพียงใด เครือข่าย/แนวร่วมของกลุ่มประกอบด้วยใครและองค์กรใดบ้าง ทั้งนี้หากจำเป็นต้องปรับปรุงวัตถุประสงค์และเป้าหมายใหม่ ก็ควรกำหนดให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมถึงความต้องการของท้องถิ่นไปพร้อมๆ กัน

2. วิธีการดำเนินโครงการ

2.1 การคัดเลือกสมาชิก

"ศูนย์มณฑล ๓๓" คัดเลือกสมาชิกโดยพิจารณาจากบุคคลที่สมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ประเมินตนเองก่อนว่ามีความพร้อมด้านกำลังกายและกำลังใจมากน้อยเพียงใด และการทำงานด้านอาสาสมัครนั้นต้องไม่ส่งผลกระทบกับการดำรงชีวิตประจำวันต่อครอบครัว ต่อหน้าที่การงาน และคนรอบข้าง รวมถึงคนที่คุณรัก คนที่รักคุณเข้าใจในเจตนารมณ์ของคุณ

2. หากท่านมีความตั้งใจจริง มีจิตอาสากล้ารายงานเหตุการณ์ ช่วยเฝ้าระวังพื้นที่สำคัญ (เป็นเสมือนผู้ช่วยเจ้าพนักงาน) ไม่มีเจตนาอันเป็นทุจริตต่อการเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ

และปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ก็สามารถเข้าไปแนะนำตัวและแจ้งความประสงค์ในการต้องการเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ

3. ศูนย์มณโฑนำข้อมูลของผู้ที่แสดงความสมัครใจเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ ตรวจสอบประวัติอาชญากร เนื่องจากภารกิจที่ต้องดำเนินการถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญต่อความมั่นคงของชาติ

4. ให้มีการฝึกฝน อบรมการรายงานที่ชัดเจน ถูกต้อง รวดเร็ว และง่ายต่อการปฏิบัติ

5. ให้มีการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ง่าย สะดวกต่อการใช้งาน และไม่กระทบกับย่านความถี่ด้านความมั่นคงอื่นๆ ซึ่งวิทยุเครื่องแดงได้รับอนุญาตให้เป็นช่องคลื่นสำหรับมหาชน เมื่อได้ตัวบุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ แล้ว จะมีการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกในการปฏิบัติการ

2.2 เครื่องอุปกรณ์ (วิทยุเครื่องแดง)

วิทยุสื่อสารเครื่องแดง หรือ CB-245 MHz คำว่า CB หรือ Citizen Band หมายถึงคลื่นความถี่ประชาชน คือ วิทยุสื่อสารที่ประชาชนทั่วไปสามารถซื้อและขออนุญาตใช้งานได้โดยไม่ต้องสอบ แต่จะไม่มีเครื่องคุมครองจากการถูกรบกวนความถี่ ความถี่ของเครื่องสามารถรับและส่งในช่วงความถี่ที่เราจะต้องใช้งาน บางเครื่องไม่สามารถปรับความถี่ให้ลดลง ส่วนกำลังส่ง (Output Power) สูงสุดจะไม่เกิน 5 วัตต์ เป็นเครื่องแบบมือถือ มักมีสีแดง จึงเรียกว่า "วิทยุเครื่องแดง"

2.3 การประชุมหารือส่วนที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีการฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการโครงการเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวัง (วิทยุเครื่องแดง) เช่น ในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาสได้ผนวกการฝึกอบรมทวนสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้เกิดทักษะความรู้และนำเครื่องมือที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการรายงาน กระจายข่าว และแจ้งเหตุได้ทันเวลาและทั่วถึง สามารถรับทราบกฎระเบียบการปฏิบัติต่างๆ การปลูกจิตสำนึกให้มีจิตอาสา กล้ารายงานเหตุการณ์ การเฝ้าระวังพื้นที่เพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐ และการให้ความร่วมมืออื่นๆ รวมทั้งการสร้างควมสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

2.4 วางแผนดำเนินการ

2.4.1 การร่วมประชุมหารือ วางแผนร่วมกันตั้งแต่เริ่มโครงการโดยทุกภาคส่วน และประชาชนในพื้นที่

2.4.2 การพิจารณาคัดสรรพื้นที่เพ่งเล็ง/พื้นที่ล่อแหลมที่สำคัญ โดยมี
แนวทางดังนี้

ย่านธุรกิจ แหล่งท่องเที่ยว และเขตเทศบาล และเส้นทางการ
คมนาคมที่สำคัญ

ย่านชุมชนที่เป็นท่าเรือ และชุมชนย่านสะพานปลา

ย่านล่อแหลม เช่น สถานบันเทิง ย่านหอพักบ้านเช่า ย่านมั่วสุมของ
กลุ่มเยาวชนที่ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย

2.4.3 การพิจารณาคัดสรรมวลชนที่พักอาศัย ณ พื้นที่นั้นๆ เพื่อให้
คำแนะนำในการเป็นสมาชิกในโครงการโดยมีคุณสมบัติของมวลชน/แหล่งข่าวที่คัดเลือก ดังนี้

มีจิตอาสา – กล้ารายงาน มีความเสียสละ

มีที่พักอาศัย หรือที่ทำงานในพื้นที่ที่กำหนด และมีห้วงเวลาในการ
ทำงานที่แน่นอน

ได้รับการฝึกฝนอบรม วิธีการสังเกตบุคคล หรือวัตถุต้องสงสัย
ซึ่งอาจจะมีแนวโน้ม การก่ออาชญากรรม หรือการก่อเหตุร้าย การก่อกวนต่างๆ

ได้รับการฝึกการใช้วิทยุสื่อสารอย่างถูกต้อง

2.4.4 จัดเจ้าหน้าที่และคณะทำงานลงพื้นที่ที่กำหนด เพื่อจัดวาง/มอบหมาย
เครื่องวิทยุสื่อสารให้กับมวลชนที่ได้รับการคัดสรร และมุ่งเน้นการอบรมให้คำแนะนำในการ
รายงานข่าวสาร ที่จะเกิดประโยชน์ตามโครงการ ดังนี้

ด้านความมั่นคง พฤติกรรมของกลุ่มผู้ต้องสงสัยที่ก่อเหตุร้าย, วัตถุ
ต้องสงสัยหรือสิ่งแปลกปลอม

ด้านการก่ออาชญากรรมที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน และ
นักท่องเที่ยวหรือการก่อกวนอื่นๆ

ด้านอุบัติเหตุสาธารณภัย/ ภัยธรรมชาติ และความเดือดร้อนอื่นๆ
ของประชาชน

2.5 การปฏิบัติตามแผน

การเข้าถึงข้อมูลและการรักษาความลับ สมาชิกเครือข่ายฯ จะต้องเก็บรักษา
ความลับของข้อมูลภายในที่พวกเขาได้รับขณะทำหน้าที่ลูกข่าย โดยเฉพาะหากข้อมูลนั้นจำเป็น
สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเขา

การใช้ทรัพยากร สมาชิกเครือข่ายฯ จะต้องใช้ทรัพยากร (วิทยุเครื่องแดง) อย่างเหมาะสมและดูแลรักษาอย่างระมัดระวังเหมือนเป็นของตนเอง และควรถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่เป็นทางการเท่านั้น

การประพฤติตัว สมาชิกเครือข่ายฯ จะต้องประพฤติตัวอย่างซื่อสัตย์ การรายงานข่าวสารต้องชัดเจน ถูกต้อง และรวดเร็ว

สรุป

เครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนนั้น เป็นการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ วางแผน และกำหนดทิศทางการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อช่วยกันดูแลพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบหรือปราศภัยจากคุกคามทุกประเภท ทั้งนี้ การประเมินโครงการ จึงถือเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อให้โครงการสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือหาวิธีการที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการในอนาคตอีกด้วย

บทที่ 4

การสรุปวิเคราะห์

ในบทนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาประกอบกัน โดยได้ทำการสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ระดับผู้ควบคุมกำกับดูแลและระดับผู้ปฏิบัติการ รวมทั้งใช้ข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี อาทิเช่น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) แนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมอาสาสมัคร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) โครงสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การประเมินโครงการเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การวิเคราะห์กลไกการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ทั้งนี้พบว่าบทบาทอำนาจหน้าที่ ผลการปฏิบัติงาน ภาพลักษณ์และอื่นๆ ของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจมาก เห็นได้ชัดจากสถานการณ์ที่ลดลง รวมถึงมีผลการปฏิบัติหน้าที่เป็นที่ประจักษ์ การดำเนินการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามแผนการที่ได้มีการวางไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เป็ผลเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบในภาพรวมของพื้นที่ทั้งหมดลดลงด้วย เหตุการณ์ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่รอบนอกเขตเศรษฐกิจอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้นแสดงให้เห็นว่า หากมีการนำนโยบายเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ไปใช้อย่างครอบคลุมในทุกพื้นที่ อาจช่วยลดความรุนแรงของสถานการณ์ได้

ในส่วนของการสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคมให้มีการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธี เพื่อให้เครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ

ประชาชน ชุมชนและองค์กรภาคประชาสังคม การติดตามสอดส่องและประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้มีการวางแผนบริหารจัดการไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเคร่งครัด พบว่ายังคงมีความจำกัดของการประสานงานในส่วนนี้อยู่ เนื่องจากปัจจุบันมีการดำเนินการร่วมกันของทั้ง 3 ภาคส่วน คือภาครัฐ ได้แก่ กองทัพอากาศที่ 4 ทำหน้าในการบริหารจัดการ ควบคุม ดูแล และอำนวยความสะดวกภาคเอกชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาผู้ทำหน้าที่คอยสนับสนุนงบประมาณภายใต้กองทุนลงขัน และภาคประชาชนผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ทั้ง 3 ภาคส่วนได้วางร่วมกัน ซึ่งหากมีการขยายความร่วมมือให้กว้างขึ้นประสิทธิภาพในการปฏิบัติจะสูงขึ้นมากกว่านี้ ประชาชนผู้มีจิตอาสาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น เพราะคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หากมีความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งความร่วมมือด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ปฏิบัติเอง หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือได้รับไม่เพียงพอโดยเฉพาะงบประมาณย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติการในระยะยาวอย่างแน่นอน ซึ่งจะมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นนี้ในบทถัดไป

จากการประเมินปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลการบริหารโดยทั่วไป อาทิ ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านกฎระเบียบ ด้านโครงสร้าง ด้านสำนักงานสนับสนุน ด้านการพัฒนา และฝึกอบรมล้วนเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินการมีความต่อเนื่อง ซึ่งหากจะใช้เหตุผลของสถิติความรุนแรงที่ลดลงมาเป็นตัวบ่งชี้ นั่นถือว่าเป็นความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งประชาชนผู้มีจิตอาสาในพื้นที่ต่างก็พร้อมที่จะสละเวลาอันเป็นส่วนตัวหรือบางคนยอมที่จะสละชีพเพื่อมาทำหน้าที่สอดส่องดูแลความสงบสุขโดยไม่ขอรับค่าตอบแทนใดๆ ซึ่งทุกคนที่มีความเกี่ยวข้องกับเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต่างประเมินผลออกมาเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็นโครงการที่มีความสำคัญและต้องมีการดำเนินการต่อไปในระยะยาว หากหวังรอความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากภาคเอกชน เพียงฝ่ายเดียว ก็จะไม่ครอบคลุมการปฏิบัติที่เป็นระบบ เช่น การจัดประชุม การจัดอบรม การเพิ่มกำลังสมาชิกเครือข่ายซึ่งหมายถึงเพิ่มจำนวนวิทยุเครื่องแดงให้มากขึ้น หรือค่าตอบแทน หากในอนาคตจะมีการจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นสินน้ำใจแก่ผู้มีจิตอาสา เนื่องจากหลายคนเป็นพ่อค้าทำงานหาเช้ากินค่ำแต่ต้องสละเวลาส่วนตัวเพื่อมาทำหน้าที่ดังกล่าวด้วย

สรุป

เครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง (เครือข่ายวิฑูรเครื่องแดง) ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีผลการประเมินออกมา 2 รูปแบบ นั่นคือ มีจุดเด่นที่ต้องได้รับการพัฒนาต่อไป และมีจุดด้อยที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง ทั้งนี้ เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความยั่งยืนเป็นต้นแบบให้พื้นที่อื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่หรือใช้แนวทางเดียวกันนี้ การรักษาสีชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่เพราะสถานการณ์ความรุนแรงอาจเกิดขึ้นได้ เมื่อการปฏิบัติมีความหละหลวม ในการนี้จะขอเสนอแนะแนวทาง เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในบทถัดไป

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชน ในการดูแลความมั่นคง จากการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยอธิบายถึงลักษณะความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อดูแลความมั่นคงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา บทบาทของหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ จนถึงบทบาทของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป

1. ด้านการคัดเลือกสมาชิก พบว่า การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการคัดเลือกสมาชิกที่ดีอยู่แล้ว โดยวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการผู้ที่มีจิตอาสา มีความเป็นอาสาสมัคร เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการบันทึกประวัติหรือการตรวจสอบประวัติ ควรมีการจัดทำทะเบียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรเก็บไว้ตรวจสอบทุกปี เพื่อป้องกันปัญหาที่ตามมาได้ ดังคำกล่าวที่ว่า กาลเวลาเปลี่ยน คนก็เปลี่ยน จึงควรเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบประวัติสมาชิกมากขึ้น

2. ด้านเครื่องมือ - อุปกรณ์ (วิทยุเครื่องแดง) พบว่า การใช้เครือข่ายวิทยุเครื่องแดง เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาชุมชนและป้องกันตนเองได้ หลังจากมีการใช้เครือข่ายวิทยุเครื่องแดงแล้ว เหตุการณ์ในพื้นที่ลดน้อยลง และได้รับข่าวสารที่ ทันต่อเหตุการณ์สามารถนำไปสู่การจับกุมหรือการตรวจสอบสถานการณ์ได้ง่ายขึ้นอีกทั้ง

3. ด้านการประชุมหรือส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ที่ผ่านมาการประชุมถือว่าเพียงพอและคุ้มค่าสำหรับอาสาสมัครที่ประกอบอาชีพหาเช้ากินค่ำ แต่หากต้องการประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นรวมทั้งการปฏิบัติที่จะเป็นต้นแบบ เพื่อเป็นแบบอย่างให้พื้นที่อื่นต่อไป

4. ด้านการวางแผนดำเนินการ เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่อาจไม่เป็นที่เปิดเผยมากนัก เช่น กรณีการประชุมวางแผนดำเนินการต่างๆ ทำให้ปัจจุบันยังไม่เป็นระเบียบแบบแผนเท่าที่ควร กระบวนการดำเนินการยังไม่ถือเป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร ดังนั้นหากมีฝ่ายอำนาจการหรือธุรการเข้ามาเพิ่มเติม การวางแผนดำเนินการอาจจะเป็นระบบมากขึ้น เดินไปในทางเดียวกันมากขึ้นหรือเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

5. ด้านการปฏิบัติตามแผน พบว่า มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบตามความสามารถของสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง สมาชิกมีจำนวนเพียงพอต่อพื้นที่ที่รับผิดชอบ และสมาชิกมีความรู้ความสามารถในการใช้วิทยุเครื่องแดงเป็นอย่างดีและเหมาะสม

นอกจากนี้ ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งโครงการเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากการศึกษายังพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบหรือเหตุร้ายต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ยังถูกตรวจสอบและระงับเหตุได้ทันอีกหลายครั้ง เพราะสมาชิกเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงได้รายงานว่า สังเกตพบวัตถุ บุคคล และยานพาหนะต้องสงสัย จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ จนสามารถป้องกันไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบและเหตุการณ์อื่นๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่ ภาครัฐนั้นเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน และประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ จึงจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แต่งตั้งแกนนำเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง เช่น แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง กลุ่มธุรกิจ โรงแรม, แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกลุ่มธุรกิจสถานบันเทิง, แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกลุ่มห้างสรรพสินค้าหรือแกนนำกลุ่มสมาชิกเครื่องแดงที่ประกอบอาชีพ ขับรถรับจ้างสาธารณะอาจแบ่งตามพื้นที่ส่วนต่างๆ ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

3. การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงไปยังพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกส่วนและเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนอีกด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ : วงจรการบริหารงานคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : บริษัท แซทไฟร์ พรินติ้ง จำกัด, 2546.

นิติพล ภูตะโชติ. พฤติกรรมองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

พีรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ. กลุ่มองค์กรและเครือข่าย. พิมพ์ครั้งที่ 1, พิษณุโลก : สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2558.

สมพร เทพสิทธิ์า. การเดินตามรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต. กรุงเทพฯ : สภาอุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ, 2546.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

คมนา วัชรธานินทร์. “ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครพัฒนาของนักศึกษามหาวิทยาลัย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.

วิทยา อรุณเมธี. “ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง ในการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2554.

สายัณห์ ศรีสมุทรนาค. “สภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารสังกัดกรมยุทธโยธาทหารบก”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2550.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. “กระบวนการของ PDCA”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://oknation.nationtv.tv/blog/AAAd/2008/01/08/entry-1,2543>.

“หลักการดำเนินงานของวงจรเดมมิง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://pbic.tu.ac.th/main/sites/default/files/PDCA%20.pdf,2556>.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี วรพล วรพันธ์
วัน เดือน ปีเกิด	30 กรกฎาคม 2505
การศึกษา	<p>พ.ศ.2521 รร. เตรียมทหาร รุ่นที่ 21</p> <p>พ.ศ.2529 รร. นายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 32</p> <p>พ.ศ.2533 หลักสูตรชั้นนายร้อย รร.ร.ศร.</p> <p>พ.ศ.2534 หลักสูตรนายพัน รร.ร.ศร.</p> <p>พ.ศ.2537 หลักสูตรหลักประจำ รร.สช.ทบ.สบส.</p> <p>พ.ศ.2548 MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION ATAMFORD INTERNATIONAL UNIVERSITY</p>
ประวัติการทำงานโดยย่อ	<p>พ.ศ.2529 ผบ.มว.ปืนเล็ก ศร.พัน.1</p> <p>พ.ศ.2532 ผบ.ร้อยอาวุธเบา ศร.พัน.1</p> <p>พ.ศ.2536 ผอ.3 ศร.พัน.1</p> <p>พ.ศ.2538 ผช.หน.ฝ่ายกำลังพล พล.ร.15</p> <p>พ.ศ.2541 หน.ฝกพ. พล.ร.15</p> <p>พ.ศ.2543 ผบ.ร.152 พัน.1</p> <p>พ.ศ.2544 เสช.ร.152</p> <p>พ.ศ.2545 เสช.ร.151</p> <p>พ.ศ.2545 เสช.ร.163</p> <p>พ.ศ.2550 ฝสช.ประจำผู้บังคับบัญชา</p> <p>พ.ศ.2551 นายทหารปฏิบัติการประจำ ศร.</p> <p>พ.ศ.2552 ผบ.กรม สน.พล.ร.15</p> <p>พ.ศ.2555 เสช.จทบ.ป.น.</p> <p>พ.ศ.2556 เสช.มทบ.42</p> <p>พ.ศ.2557 รอง ผบ.จทบ.ป.น.</p> <p>พ.ศ.2558 รอง ผบ.มทบ.42</p>
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 42

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแล
ความมั่นคง จากสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย พลตรี วรพล วรพันธ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ตำแหน่ง ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 42

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาอันยาวนาน นับวันยิ่งเพิ่มความรุนแรง และขยายพื้นที่มากขึ้น อันนำมาซึ่งความสูญเสีย ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากเดิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ คือ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี และขยายวงกว้างเข้ามาในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา อำเภอจะนะ และอำเภอนาทวี จนขยายเข้ามาในพื้นที่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในที่สุดเมื่อคืนวันเสาร์ที่ 16 กันยายน 2549 ได้เกิดเหตุระเบิดหลายจุดในย่านใจกลางเมืองหาดใหญ่ ชั่วเดิมสถานการณ์การท่องเที่ยวหาดใหญ่ให้กลับซบเซาลงไปอีก หลังจากที่ตลาดท่องเที่ยวหาดใหญ่ถดถอยลงอย่างรุนแรงหลังเกิดเหตุการณ์ระเบิด 3 จุดพร้อมกันที่อำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2548 และเกิดภาวะน้ำท่วมในช่วงปลายปี 2548 ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ในการเดินทางมาเที่ยว ทำธุรกิจ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลาหรือภาคใต้ตอนล่าง

อำเภอหาดใหญ่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวในการเป็นแหล่งจับจ่ายสินค้าราคาถูกจากต่างประเทศนานาชนิด (อาทิ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องสำอาง เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารและผลไม้ สมุนไพรจีน และอาหารเสริม เป็นต้น) และแหล่งรวมสถานบันเทิงยามราตรี ทำให้สามารถดึงดูดบรรดานักเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ และนักท่องเที่ยวคนไทยจากภูมิภาคต่างๆ เข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้หาดใหญ่

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคใต้ตอนล่างของไทย และสามารถเลื่อนอันดับขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมอันดับ 2 ในภาคใต้รองจากภูเก็ตได้ ในปี 2548 ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาหาดใหญ่ต้องเผชิญกับปัจจัยลบหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นตามลำดับ โดยล่าสุดได้ขยายพื้นที่ครอบคลุมมายังอำเภอหาดใหญ่ และอีกทั้งปัญหาน้ำท่วมรุนแรงในพื้นที่หลายจังหวัดในภาคใต้ตอนล่างรวมทั้งหาดใหญ่ แต่ด้วยจุดแข็งของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดขายแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี รวมทั้งการใช้แผนการตลาดเชิงรุก และการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคนไทยในภาคอื่นๆ และนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดท่องเที่ยวหลักจากประเทศเพื่อนบ้านสำคัญของไทยให้มั่นใจในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเดินทางเข้ามาในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2549 เวลาประมาณ 21.00 น. ได้เกิดเหตุระเบิดหลายจุดในย่านถนนเสนาหานุสรณ์ ตัดถนนธรรมานุญูวิถิ ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1-2-3 ใจกลางเมืองหาดใหญ่ ความรุนแรงของระเบิดทำให้มีผู้เสียชีวิตทันที 2 ราย และเสียชีวิตเพิ่มที่โรงพยาบาลอีก 2 ราย นอกจากนี้ยังมีผู้บาดเจ็บจำนวนมาก สร้างความหวาดกลัวให้กับบรรดานักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมาก ที่ออกมาเดินซื้อของตามย่านถนนต่างๆ บ้างก็เข้าไปใช้บริการตามสถานบริการต่างๆ อาทิ ผับ บาร์ เบียร์ คาราโอเกะ และร้านข้าวต้ม เป็นต้น หลังเกิดระเบิดรุนแรงหลายจุดดังกล่าว บรรยากาศการค้าขายและการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่ซบเซาเงียบเหงาลงทันที จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวหาดใหญ่จำนวนมากในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยประมาณร้อยละ 70 เป็นนักท่องเที่ยวคนไทย ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 30 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวมาเลเซีย รองลงมาคือนักท่องเที่ยวสิงคโปร์ นักท่องเที่ยวจำนวนมากซึ่งพักอยู่ตามโรงแรมต่างๆ ในอำเภอหาดใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ของจำนวนห้องพักทั้งหมดที่มีอยู่เกือบ 1 หมื่นห้องของโรงแรมจำนวน 113 แห่งในช่วงก่อนเกิดเหตุระเบิด ต่างทยอยเดินทางกลับในวันรุ่งขึ้นหลังคืนเกิดเหตุระเบิด ส่วนห้องพักโรงแรมในหาดใหญ่ที่มีนักท่องเที่ยวจองไว้ล่วงหน้านั้นถูกยกเลิกหมด เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างยังไม่มั่นใจด้านความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวหาดใหญ่ในช่วงดังกล่าว และอีกเหตุการณ์ที่สำคัญ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2551 จำนวนทั้งหมด 7 จุดในจังหวัดสงขลา โดยเกิดเหตุขึ้น 2 จุดในอำเภอหาดใหญ่ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องมีการเยียวยาและป้องกันรักษามิให้มีการก่อเหตุขึ้นอีก จนพบว่า เพียงเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น มีกำลังไม่เพียงพอในการป้องกันเหตุ จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางเครือข่ายด้วยการจัดหาคน

เข้ามาช่วยเฟ้ระวังพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการคัดสรรคนในพื้นที่ เพ่งเล็งและล่อแหลม ซึ่งต้องใช้จิตอาสาที่ยินดี และให้ความร่วมมือโดยสมัครใจมาร่วมสอดส่อง ดูแลพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ ทั้งในส่วนยานพาหนะและวัตถุต้องสงสัย รวมถึงการสังเกตพฤติกรรม ผู้ต้องสงสัยที่จะเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่

พลโท พิเชษฐ์ วิสัยจร แม่ทัพภาคที่ 4 / ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ในขณะนั้น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดโครงการเฟ้ระวังภัยโดยใช้วิทยุ สื่อสารเครื่องแดงเป็นช่องทางการแจ้งเหตุ พร้อมทั้งผลักดันจนเกิดเป็นรูปธรรมขึ้นในขณะนั้น และ ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จนประสบผลสำเร็จสามารถลดและป้องกันการเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ไปในทางที่ดี ยิ่งขึ้น สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ และประชาชนในพื้นที่ใช้ ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่าย ภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคงในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็น ข้อมูลสำหรับพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน ตลอดจนการประสานความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุง ประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัญหา / อุปสรรคที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของ เครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการดำเนินงานและพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ของภาคประชาชน เพื่อนำผลการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพสูงสุด ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในระดับผู้ควบคุมกำกับดูแลและระดับผู้ปฏิบัติ รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. ด้านการคัดเลือกสมาชิก พบว่า การดำเนินการที่ผ่านมา มีการคัดเลือกสมาชิกที่ดีอยู่แล้ว โดยวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการผู้ที่มีจิตอาสา ความเป็นอาสาสมัคร เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การบันทึกประวัติหรือการตรวจสอบประวัติ ควรมีการจัดทำทะเบียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรเก็บไว้ตรวจสอบทุกปี เพื่อป้องกันปัญหาที่ตามมาได้ ดังคำกล่าวที่ว่า กาลเวลาเปลี่ยน คนก็เปลี่ยน จึงควรเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบประวัติสมาชิกให้มากขึ้น

2. ด้านเครื่องมือ - อุปกรณ์ (วิทยุเครื่องแดง) พบว่า การใช้เครือข่ายวิทยุเครื่องแดงเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาชุมชนและป้องกันตนเองได้ หลังจากมีการใช้เครือข่ายวิทยุเครื่องแดงแล้ว เหตุการณ์ในพื้นที่ลดน้อยลง และได้รับข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์สามารถนำไปสู่การจับกุมหรือการตรวจสอบสถานการณ์ได้ง่ายขึ้น

3. ด้านการประชุมหรือส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ที่ผ่านมาการประชุมถือว่าเพียงพอและคุ้มค่าสำหรับอาสาสมัครที่ประกอบอาชีพหาเช้ากินค่ำ แต่หากต้องการประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งการปฏิบัติที่จะเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างให้พื้นที่อื่นต่อไป ควรจัดทำเป็นปฏิทินการประชุมเพื่อความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน และจะทำให้รับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เป็นปัจจุบันมากขึ้น

4. ด้านการวางแผนดำเนินการ เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่อาจไม่เป็นที่เปิดเผยมากนัก เช่น กรณีการประชุมวางแผนดำเนินการต่างๆ ทำให้ปัจจุบันยังไม่เป็นระเบียบแบบแผนเท่าที่ควร กระบวนการดำเนินการยังไม่ถือเป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร ดังนั้นหากมีฝ่ายอำนวยการหรือธุรการเข้ามาเพิ่มเติม การวางแผนดำเนินการอาจจะเป็นระบบมากขึ้น เดินไปในทางเดียวกันมากขึ้นหรือเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

5. **ด้านการปฏิบัติตามแผน** พบว่า มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบตามความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สมาชิกมีจำนวนเพียงพอต่อพื้นที่ที่รับผิดชอบ และสมาชิกมีความรู้ความสามารถในการใช้วิทยุเครื่องแดงเป็นอย่างดีและเหมาะสม

นอกจากนี้ ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้ง โครงการเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากการศึกษายังพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบหรือเหตุร้ายต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ยังถูกตรวจสอบและระงับเหตุได้ทันอีกหลายครั้ง เพราะสมาชิกเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงได้รายงานว่า สังเกตพบวัตถุ บุคคล และยานพาหนะต้องสงสัย จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ จนสามารถป้องกันไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบและเหตุการณ์อื่นๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่ ภาครัฐนั้นเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน และประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ จึงจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แต่งตั้งแกนนำเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง เช่น แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง กลุ่มธุรกิจ โรงแรม, แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกลุ่มธุรกิจสถานบันเทิง, แกนนำสมาชิกเครือข่ายวิทยุเครื่องแดงกลุ่มห้างสรรพสินค้าหรือแกนนำกลุ่มสมาชิกเครื่องแดงที่ประกอบอาชีพ ขับรถรับจ้างสาธารณะอาจแบ่งตามพื้นที่ส่วนต่างๆ ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

3. การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงไปยังพื้นที่อำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกส่วนและเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนอีกด้วย